БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй ОБЛАСТНОЙ БА ГОРОДСКОЙ КОМИТЕДҮҮДЭЙ, БУРЯТ-МОНГОЛОЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ОРГАН

№ 66 (5995)
МАРТЫН 31
ПЯТНИЦА
1950 он

Сэн 20 мүнгэн.

Коммунистнууд—үйлэдбэриин түрүүшүүл

Манай орон дотор коммунизм байгуулхын түлөө советскэ арадай эршэтэ тэмсэлые Ленин — Сталинай парти толгойлно. Үргэн олон советскэ арад большевистскэ партиие өөрынгөө парти, түрэл ба дүтэ парти гэжэ тоолодог, тиимэhээ партиин хүтэлбэридэ өөрынгөө хуби заяае hайн дураараа найдадаг байна. Ажахын hалбари бүридэ, предприяти ба колхоз бүридэ коммунистнуудай хүсэтэ нүлөө, тэдэнэй ударидагша үүргэнь харагдажа байдаг.

Ленин — Сталинай агууехэ партиин гэшүүн болбол ВКП(б)-гэй Уставаар тэрээндэ даалгагдадаг уялганuудые үнэн сэхээр дүүргэдэг туладаа арад зоной дунда айхабтар ехэ хүндэтэй ба нүлөөтэй байна. Коммунист болбол партиин ба ороной политическэ ажабайдалда эдэбхитэйгөөр хабаададаг, партиин политика болон партийна органуудай шиидхэбэринүүдые бодото дээрэ бэелүүлхын түлөө бүхы хүсэ шадалаараа оролдодог гээшэ.

Арад зониие ударидахын тулада коммунистнууд тон түрүүндэ өөhэдынгөө теоретическэ хэмжээе дээшэлүүлдэг, марксизм-ленинизмын үндэhэ hууринуудые эсэшэ сусашагүй шудалдаг байна. Эгээл тиимэhээ тэдэнэр партиин политикые hайнаар ойлгодог, партиин ямар зорилгонуудые урдаа табижа ба тэдэниие хайшан гээд бэелүүлжэ байhыень эли тодоор мэдэрдэг гээшэ. Эгээл тиимэhээ тэдэнэр коммунистическэ обществын оюун мэдэрэлтэй, түрүү, эдэбхитэй шударгуу байгуулагшад болоно. Өөhэдынгөө эрдэм шадабариие саг үргэлжэ дээшэлүүлдэг ба баяжуулдаг туладаа коммунистнууд партиин политикые бодото дээрэнь бэелүүлдэг, үргэн нийтэ арад зондо өнөөниие ойлгуулдаг, олониитые ударидан жолоододог гээшэ.

Дайнай hүүлэй сталинска табанжэлэй үедэ арадай ажахые ба культурые дэбжүүлхэ талаар социализмын ороной туйлаhан гайхамшагта амжалтанууд большевистскэ партиин хүтэлбэриин ашаа үрэ мүн. Коммунистнууд болбол табанжэлэй түсэбые дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө ажалшадай тэмсэлые толгойлжо ябана. Эдэнэр хадаа социалистическэ мүрысөөе үүсхэгшэд, ударидагшад мүн.

Промышленностьда, хүдөө ажахыда, транспорт дээрэ хүдэлмэрилжэ байгаа коммунистнууд ажалдаа коммунистическэ ёhоор ханлаха жэшээ бүхы ажалшадта харуулна. Тэдэнэр болбол ажалай эмхидхэл hайжаруулха, бүтээсыень дээшэлүүлхэ, продукциин өөрын үнэ сэн доошолуулха талаар тон ехэ үүсхэл оролдолго гаргана. Коммунистнууд болбол ажалай түрүү дүй дүршэлые, түрүү методүүдые ажалшан олоной дунда тараахын тулада тон ехэ хүдэлмэри ябуулна. Партиин гэшүүн хадаа ажалшадай шэнэ шэнэ hайн үүсхэлнүүдые халуунаар дэмжэдэг, хуушанай, гээгдэнги ябадалнуудтай эбсэшэгүй тэмсэдэг байна.

Улан-Удын городской электростанци үйлэдбэриингөө даалгабаринуудые hараhаа hарада үлүүлэн дүүргэдэг, республикын түрүү предприятинуудай нэгэн мүн. Энэ предприятиин партийна өхин организаци болбол коллективэйнгээ бодото хүтэлбэрилэгшэнь юм. Городской электростанцида хүдэлмэрилдэг коммунистнууд партийнабэшэ хүдэлмэришэд ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэ эрхим ажалай жэшээ харуулна. Партиин гэшүүд Иван Русин, Михаил Алёшин, Алексей Кирюхин болон бусад табанжэлэйнгээ даалгабаринуудые үлүүлэн дүүргээ. Эндэхи коммунистнууд ажалшадай дунда агитационно-ойлгуулалмжын хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулдаг, социалистическэ мүрысөөе дэлгэрүүлдэг юм. Үргэн олон хүдэлмэришэдтэйгөө нигта холбоо барисаатай байдаг туладаа, тэдэнэр ажалшадай эрилтэнүүдые hайн мэдэдэг, hайн дурадхалнуудтань түргэнөөр анхардаг ба бэелүүлдэг байна.

Партийна организацинуудаар үнгэрhэн тоосоото-hунгуулиин суглаанууд ба конференцинүүд коммунистнуудай политическэ эдэбхиин ургаhаниие элирүүлбэ. Коммунистнууд хадаа хаана бүхэндэ ажалшадай түрүү зэргэнүүдтэ, партийнабэшэ хүнүүдые ударидажа ябана гэжэ тэдэ суглаанууд ба конференцинүүд дахин харуулаа.

Зүгөөр партиин гэшүүд туйлаhан амжалтаараа hанаагаа амардаггүй, харин шэнэ шэнэ илалтанууд тээшэ урагшаа холодоо эрмэлзэжэ байдаг. Тэдэнэр болбол амжалтануудые улам арбидхахын түлөө, ажалша нийтэтэй холбоо барисаагаа улам бэхижүүлхын түлөө оролдохо зэргэтэй.

Дайнай hүүлэй сталинска табанжэлые болзорhоонь урид бэелүүлхын түлөө майн урда тээхи социалистическэ мүрысөөн орон соомнай дэлгэржэ байна. Коммунистнуудай зорилго хадаа энэ мүрысөөе улам үргэнөөр дэлгэрүүлхэ ба толгойлон ударидаха, ажахын бүхы hалбаринуудта шэнэ шэнэ амжалтануудые хангаха ябадал болоно.

XVI областной партийна конференциин хүндэлэлдэ

Стахановска вахта үргэлжэлүүлhээр

Онохойн модоной комбинадайхид үнгэрэгшэ hунгалтануудай хүндэлэлдэ стахановска вахтада жагсажа, шпала хюреөдэхэ квартальна түсэбөө мартын 10-да гүйсэд дүүргээ.

Мүнөө эдэнэр туйлаhан амжалтаяа улам арьбидхахын тулада мартын эсэс хүрэтэр квартальна түсэбэйнгөө дээдэ тээ 30.000 хэhэг шпала хюреөдэхэ гэhэн шэнэ уялга абаад, стахановска вахтаяа саашань үргэлжэлүүлжэ байна.

Тус комбинадайхидай абаhан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэнь найдамтай. Мастер нүхэр Е. Пасечный гэгшын халаан шпала хюреөдэхэ нормоё 200 гаран процент хүргэнэ. Нүхэр Пасечный хэдэн жэлдэ удаагаар эрхим hайнаар хүдэлмэрилhэнэйнгөө түлөө hунгалтануудай урда тээхэнэ «СССР-эй ой модоной ба саарhанай промышленностиин социалистическэ мүрысөөнэй отличник» гэhэн значогоор шагнагдаhан байна.

А. Дейнеко.

АМЖАЛТАЯА УЛАМ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

Курбын леспромхозой (директорынь нүхэр Мочалов) модошод Эхэ орондоо модо элбэг ехээр үгэхэ гэhэн нэгэн зорилготойгоор хүдэлмэрилhэнэйнгөө ашаар үйлэдбэри дээрээ горьтойхон амжалтануудые туйлаба.

1949—50 онуудай модо бэлэдхэлгын сезонно түсэбөө тэдэнэр мартын 25-да 131 процент, шэрэлгээ 101 процент дүүргээ.

Леспромхозой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд энэ туйлалтаяа үшөөл бага гэжэ тоолоно. Мүнөө областной партконференциин хүндэлэлдэ мүрысөөнэй долгиие шэнээр дэлгэрүүлбэ.

Б. Намжилон.

XVI ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИИН ДЕЛЕГАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

XVI областной партийна конференци 1950 оной апрелиин 1-дэ, үдэшын 8 часта, Соведүүдэй 2-дохи Байшангай Сталинска зал соо нээгдэхэ.

Делегадуудые регистрацилга ВКП(б)-гэй Обкомдо хэгдэнэ. (Соведүүдэй 2-дохи Байшан, нэгэдэхи дабхар, 12-дохи таhалга) №№ 32, 201 ба 6-19 телефонуудаар хандажа мэдэхэдэ болохо.

ВКП(б)-гэй Обком.

Бүхы талмайнуудhаа үндэр баян ургаса хуряахын түлөө!

Курумканай аймагай колхознигууд, МТС-эй хүдэлмэрилэгшэд ба хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй

УЯЛГАНУУД

Бидэнэр, Курумканай аймагай колхознигууд, МТС-эй хүдэлмэрилэгшэд ба хүдөө ажахын мэргэжэлтэд хабарай тарилгада бэлэдхэлэй ябаса тухай парти, правительствын түүхэтэ тогтоолтой танилсаад байхадаа, 1950 ондо ехэнүүд талмайнуудhаа үргэлжэдөө үндэр ургаса хуряахын түлөө Бичурын таряашадай үүсхэлээр бүхы республика соо дэлгэрhэн социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсобобди.

Тиихэдээ иимэ уялгануудые абанабди гэбэл:

Ороohото культурануудай бүхы талмайн гектар бүриhөө үргэлжэдөө 85 пүүд, тиихэдэ эдеэ хоолой гол культура болохо шэниисэ гектар бүриhөө 95 пүүд, га бүриhөө 750 пүүдhээ бага бэшэ хартаабха, 700 пүүд овощь, 40 пүүд улhа, 800 пүүд тэжээлэй корнеплодуудые хуряаха. Түрүү колхозууд ба бригаданууд иимэ уялгануудые абана:

Калининай нэрэмжэтэ колхоз — ороohото культурануудай 1600 гектар талмайhаа га бүриин 100 пүүд, 300 гектарhаа га бүриин 120 пүүд, 30 гектарhаа га бүриин 150 пүүд шэниисэ хуряаха;

«Красный пахарь» колхоз — тарилгын бүхы талмайhаа га бүриин 90 пүүд таряа хуряаха.

Калининай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн, Социалистическэ Ажалай Герой нүхэр Ринчиногой бригада — 20 гектарhаа га бүриин 198 пүүд, 60 гектарhаа га бүриин 180 пүүд, 203 гектарhаа — га бүриин 120 пүүд шэниисэ хуряаха.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой нүхэр Бадмаевай бригада — 100 гектарhаа га бүриин 120 пүүд шэниисэ хуряаха.

Кировэй нэрэмжэтэ колхозой нүхэр Базаровай бригада — 175 гектарhаа га бүриин 120 пүүд, 20 гектарhаа га бүриин 200 пүүд шэниисэ хуряаха.

Дэрээнэй сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой нүхэр Найдановай бригада — 5 гектарhаа га бүриин 1300 пүүд, үлэгшэ участогуудhаа га бүриин 900 пүүд хартаабха хуряаха.

Дээрэ дурсагдагша уялгануудаа дүүргэхын тулада хабарай тарилгада эрхим шанартайгаар бэлэдхэхэбди. Үрhэнэй ургаха шадалыень дээшэлүүлхын тулада яровизаци хэхэ, агаараар дулаасуулан шанаржуулха мэтын шухала хэмжээнүүдые бэелүүлхэ. Ороohото культурануудай бүхы тарилгые ямагтал сортовой үрhөөр үнгэргэхэ.

Поли дээрэ 23300 тонно наг шэбхэ зөөхэ, 700 центнер шубуунай аргал, 1200 центнер үнэhэ бэлэдхэхэ. 1500 гектарта hайрам тогтоохо. Апрелиин 10 хүрэтэр hубаг канавануудаа заhабарилжа, 1350 гектар тарилгын газар уhалха.

Газарай хүрьhэндэ шииг нойто барихын зорилгоор, пар ба намарай парые 2—3 үдэрэй турша соо хабар эртэ борнойлхо. Хабарай хахалалга ба пар бэлэдхэлые заатагүй предплужнигуудтай плугуудаар үнгэргэхэ.

Тарилгые агротехническэ үндэр шанартайгаар, богони болзор соо дүүргэхэ.

1500 гектарта шэниисэ хэрээhэлүүлжэ тариха, мүн 200 гектарта гречиха ба просо үргэн рядаар тариха.

Ороohото культурануудай үрhэнэй участогуудта илангаяа ехэ анхарал табижа, тэдэниие эгээл hайн хүрьhэтэй газарта тариха.

Тракторна хүдэлмэринүүдэй жэлэй түсэбые колхозуудтай баталhан договорой ёhоор, агротехническэ эрхим шанартайгаар, 110 процент дүүргэхэ.

Трактораар элдүүрилэгдэhэн участогууд дээрэhээ га бүриин 100 пүүдhээ бага бэшэ ургаса хуряаха. 15 хүсэтэй трактор бүреэр зөөлэн хахалалгада оруулхада 450 гектар газар элдүүрилхэ.

Полевой станууд ба тракторна вагончигуудые культурнаар заhабарилха.

Бидэнэр иимэ уялга абаад байхадаа, тэдэнээ нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэжэ, 1950 ондо үндэр баян ургаса хуряаха, гүрэндөө улам ехэ таряа талха үгэхэ, колхозно баялигаа улам арбидхаха зорилготойбди.

(Энэ уялганууд аймагай колхознигууд, МТС-эй хүдэлмэрилэгшэд ба хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй суглаанууд дээгүүр зүбшэн хэлсэгдэжэ баталагдаба).

Таряанажалай бригаданuудые бэхижүүлхэ

* * *

(Кабанскын аймагай таряанажалай бригаданuудай бригадирнуудай суглаанhаа)

* * *

Хабарай тарилгада бэлэдхэлэй ябаса тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолые халуун баяртайгаар уттаhан Кабанскын аймагай колхозуудай таряанажалай бригаданuудай бригадирнууд ба огороднигууд сугларжа, үндэр ургаса яагаад туйлаха тушаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэлдэhэн, дүй дүршэлөө халан абалсаhан, бии байгаа дутуу дундануудаа усадхаха хэмжээнүүдые хараалhан байна.

Колхозууд, МТС-үүд, совхозуудай хабарай тарилгада бэлэдхэлэй ябаса тухай парти ба правительствын тогтоолые бэелүүлхэ хэмжээнүүд тухай аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Соболев элидхэл хэбэ. Элидхэлшэ хадаа 1949 ондо туйлагдаhан хэдэн амжалтанууд дээрэ тогтохо зуураа, Кабанскын колхозууд гүрэнэйнгөө урдахи уялгые амжалтатайгаар дүүргэжэ, түсэбhөө гадуур Эхэ орондоо нилээд ехэ таряа тушаагаа гэжэ хэлэбэ. Мүн нүхэр Соболев дутуу дундануудаа элирүүлэн хэлээ. Ороohо таряанай ургасые дээшэлүүлхэ ябадалай гол дутагдалнууд юуб гэхэдэ, колхозуудтахи таряанажалай бригаданuудые заримдаа тоодоггүй ушарнуудай гараhан дээрэhээ болоо гэжэ нүхэр Соболев тэмдэглэбэ.

Элидхэл тушаа үгэ хэлэhэн бригадирнууд болбол колхозуудта таряанажалай бригаданuудые бэхижүүлхэ тушаа «Правда» газетэдэ толилогдоhон статьяе бүрин hайшааха зуураа, бригада хадаа колхозно үйлэдбэриие эмхидхэхэ гол формо мүн гэжэ тэмдэглэhэн байна.

«Путь социализма» колхозой таряанажалай бригадын бригадир нүхэр Дранкин тарилгада бэлэдхэлые ямараар үнгэргэжэ байhан тухайгаа хэлэбэ. Тэрээн дээрэhээ мэдэхэдэ, тус бригада үрhэ хаажа сэбэрлэhэн, хүдөө ажахын машина зэмсэгүүдэй заhабарилгые дүүргэhэн, нютагай үтэгжүүлгэнүүдые элбэгээр бэлэдхэhэн байна.

«Победа» колхозой таряанажалай бригадын бригадир нүхэр Безродных гэгшэ колхозойнгоо гээгдэлые хайшан гэжэ усадхаhан тухайгаа хэлээ.

—Урда жэлнүүдтэ манай колхоздо ажалай эмхидхэл муу, бии байгаа арга боломжонуудай гүйсэдөөр хэрэглэгдэдэггүй байгаа. Тиин, үнгэрэгшэ жэлдэ манай бригаданuудта ажалай эмхидхэл эрид hайжаруулагдаа hэн. Тиигэжэ гектар бүриhөө 17 центнер хүрэтэр ургаса хуряагаабди. 1950 ондо бидэнэр бүри ехэ ургаса хуряаха, полиие хамгаалха модо тариха хүдэлмэри эхилхэ зорилготойбди.

Тэрэшэлэн аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын таhагай главна агроном нүхэр Залуцкий, Молотовой нэрэмжэтэ колхозой таряанажалай бригадын бригадир нүхэр Карпов, ВКП(б)-гэй айкомой секретарь нүхэр Шальнов гэгшэд колхозуудта таряанажалай бригаданuудые бэхижүүлгэдэ, ажал хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэлгэдэ гол анхаралаа табиха ябадал тон шухала гэжэ тэмдэглэбэд.

Удаань, таряанажалай бригаданuудай бригадирнууд парти ба правительствын түүхэтэ тогтоолдо харюу болгон 1950 ондо тарилгын бүхы талмайнуудhаа үргэлжэдөө үндэр ургаса туйлаха, тэрэ тоодо га бүриhөө 15 центнер шэниисэ хуряаха уялга абажа, аймагай бүхы колхознигуудта ба МТС-эй хүдэлмэрилэгшэдтэ хандалга баталан абаба.

А. Рыжков.

Полеводуудай аймагай зүблөөн

hаяхан Курумканда тракторна ба таряанажалай бригаданuудай бригадирнуудай аймагай зүблөөн болобо. Зүблөөндэ колхозуудай агротехнигүүд ба МТС-эй агрономууд хабаадалсаhан байна. Эндэ аймагай хүдөө ажахын таhагай главна агроном нүхэр Битаева «1949 оной ажахын жэлэй дүнгүүд ба 1950 оной зорилгонууд» гэhэн элидхэл хэбэ.

Удаань бригадирнуудай ба агрономуудай агротехническэ семинар үнгэргэгдөө. Семинарта хабаадагшад «Байгаалиие шэнэдхэн хубилгаха Сталинска түсэб», «Траволпольно системээр газар элдүүрилгэ» гэхэ мэтэ темэнүүдээр лекцинүүдые шагнаба.

Е. Цыренова.

Үнэн дээрээ иимэ бэшэ

—Тарилгада бэлэдхэлэй хүдэлмэриие дүүргүүтэй байнабди,—гэжэ ВКП(б)-гэй ЦК-гэй нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд Түнхэнэй аймагай хүтэлбэрилхы органуудые найдуулдаг юм. Үнэн дээрээ иимэ бэшэ. Тус колхоз хабарай тарилгада бэлэдхэлэй хүдэлмэриие хахадлаашьегүй байhаар.

Энэ колхоз үбэлэй агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые үнгэргэхэ хүдэлмэринүүдые тон удаагаар ябуулжа, поли дээрэ наг шэбхэ гаргаха түсэбөө 50 процент, үнэhэ суглуулга—60, шубуунай аргал—10 процент дүүргэhэн байха юм. Тиихэдэ үрhэнэй фонд байгуулха түсэбөө миил 50 процент дүүргэнхэй. Тарилгада хүсэд бэлэдхэлгүй байбашье, энэ хүдэлмэриие бардам гоё үгэнүүдээр, бараг таатай найдуулгаар «дүүргэжэрхидэг» хүтэлбэрилэгшэдэй Түнхэнэй аймагта үшөө бии байhаниинь тон гэмшэлтэй байна.

Гадна, «Память Кирова» колхоз хабарай тарилгада мүн лэ муу бэлэдхэлтэй. Хүдөө ажахын машина зэмсэгүүдэй заhабарилга дүүргэгдээгүй, үбэлэй агротехническэ хэмжээ-ябуулганууд оройдоо 50 процент, үрhэнэй фонд байгуулха түсэб 47 процент дүүргэгдэhэн байха юм.

Тарилгын хүдэлмэринүүдэй эхилтэр үсөөхэн үдэрнүүд үлэбэ. Тиимэhээ дурсагдагша колхозууд тарилгада бэлэдхэлые ойрын хэдэн үдэр соо дүүргэхэ уялгатай.

Д. Янданов.

Үдын МТС тракторнууд ба хүдөө ажахын машинануудай заhабарилгые аяар декабрь hара соо дүүргээ. Хабарай тарилгада бэлэдхэн, МТС-эй стахановецууд тракторнуудай запасной частьнуудые бүтээн гаргана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: токарь-стахановец, комсомолец В. Машанов «СХТЗ» тракторай коромыслын валик бүтээжэ байна.

М. Минеевэй фото.

Майн урда тээхи мүрысөөн

Паровозно машинистнуудай үндэр уялга

Улан-Удын отделениин паровозно депогой машинистнууд табанзуутанай хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, Зүүн-Сибириин түмэр зам дээрэ түрүү hууринуудай нэгые эзэлэн ябана. Эдэнэй дунда солото машинистнууд нүхэд Ягодин, Ловушкин ба бусад шэн зоригто ажалаараа алдар сууда гаранхай юм.

Депогой машинистнууд өөhэдынгөө участок дээрэ хүсэтэ паровозуудаа стахановскаар жолоодон, арадай ажахыда хэрэглэгдэхэ ашаануудые шэрэхэ квартальна түсэбөө амжалтатайгаар дүүргээ.

Мүнөө Майн 1-нэй hайндэрэй урда тээхи социалистическэ мүрысөөн үргэн далайсатайгаар дэлгэржэ эхилбэ. Тус коллектив Бүхэдэлхэйн ажалшадай дайшалхы хүсэеэ харуулха hайндэрые ажалай үндэр бүтээсээр уттаха гэжэ шиидэбэ. Тиин, паровозуудай сүүдхэ соо гүйлгые дунда зэргээр 50 километрээр дээшэлүүлхэ, майн 1 болотор хүндэ ашаанай 600 поезднуудые өөhэдынгөө участок дээгүүр үнгэргэхэ, түлишэеэ гамтайгаар гаргашалан, гүрэнэй 30.000 түхэриг мүнгэ зөөри арбилха гэhэн дээшэлүүлэгдэhэн уялгануудые абаад, стахановска вахтада жагсаба.

Эдэ уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхын тула машинистнууд нүхэд Ловушкин, Щербаков гэгшэдэй бригаданууд түрүүшын үдэрhөө паровозуудайнгаа гүйлгые дээшэлүүлжэ эхилбэ.

Хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэбэ

Улан-Удын модоной заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшад Эхэ оронойнгоо барилгануудта хэрэгсэлэй hайн шанартай модонуудые элбэг ехээр үгэхын тула социалистическэ мүрысөөнэй долгиие улам үргэдхэнэ.

Тэдэнэр СССР Союзай Верховно Соведтэ hунгаха hунгалтануудай хүндэлэлдэ эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлмэрилжэ квартальна программаяа болзорhоонь урид, амжалтатайгаар дүүргэhэн юм.

Мүнөө майн 1-нэй урда тээхи социалистическэ мүрысөөн Эхэ орон доторнай хаа хаанагүй дэлгэржэ эхилээ. Модоной заводой коллектив энэ хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр оролсожо, үшөө ехэ амжалтануудые туйлахын тула шэнэ уялганuудые абаба.

Майн 1 болотор модо хюрөөдэхэ жэлэйнгээ программые 45 процент, вагонуудта барилгын модонуудые ашаалха хахад жэлэйнгээ түсэбые 100 процент дүүргэхэ, үйлэдбэриингөө бүтээсые 8 процентээр дээшэлүүлэн, бүтээн гаргадаг продукциингаа үнэ сэнгые 3 процентээр химдаруулха гэhэн уялгануудые абажа, стахановска вахтада жагсаба.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Коммунистнуудай шүүмжэлэлдэ хойрогоор хандадаг ябадалтай эбсэшэгүйгөөр тэмсэхэ

★

(Иволгын аймагай VI партийна конференциһээ)

★ ★

Иволгын аймагай партийна конференци дээрэ үгэ хэлэһэн хүнүүд эгээн түрүүшынхиһээ эхилээд, партиин айкомой албан хойрог хүтэлбэрииe шүүмжэлбэд. ВКП(б)-гэй айком болбол дороһоо, жинрэй коммунистнуудай талаһаа гараһан шүүмжэлэлдэ анхаралаа багаар табидаг, коммунистнуудай хэһэн олон тоото, тон зүб ажаглалтанууд ба дурадхалнуудые тоодоггүй байгаа.

—Партиин айкомой секретарьнууд нүхэд Санжимитыпов ба Громов хэдэ хэдэн колхозуудай ба тэдээнэй хүтэлбэрилэгшэдэй хүдэлмэридэ байһан дутагдалнууд тухайда коммунистнуудай мэдээсэлнүүдтэ анхаралаа табидаггүй, тэдэ мэдээсэлнүүд тушаа хэмжээ абадаггүй байгаа,—гэжэ конференциин делегат нүхэр Цыжибон хэлэбэ.—Тиимэ тулада дутагдалнууд бага болодоггүй, харин улам ехэ болодог байба. Зарим колхозуудай түрүүлэгшэнэр ехэрхэхы зан гаргадаг, колхознигуудай урда харюусалгатай байһанаа мартадаг, хүдөө ажахын артелиин Уставые бүдүүлигээр эбдэдэг байхадань, партиин айком эдэ баримтануудые анхарангүй гарадаг.

—Эндэнэй урда тээхи конференци дээрэ,—гэжэ делегат нүхэр Нагаслаев хэлэбэ, — аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Чимитцыреновэй хүдэлмэриин дутагдалнууд шангаар шүүмжэлэгдэһэн байгаа. Теэд нүхэр Чимитцыренов тэрэ шүүмжэлэлһээ ямар тобшолол хэһэн байнаб гэхэдэ, ямаршье тобшолол хээгүй. Конференциһээ гаража ошохотоёо зэргэ нүхэр Чимитцыренов болбол делегадуудай шүүмжэлэлые, мүн өөрынгөө хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые усадхахаб гэжэ үгээ үгэһэнөө мартажархиһан байна. Энэ нүхэр хадаа шүүмжэлэлые зүбөөр хүлеэн абажа шадахагүй байһанаа харуулба. Мүн партиин айкомой хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд тухайшье иимээр хэлэжэ болохо байна. Аймагай партийна организацида байгаа ехэнүүд дутагдалнуудые элишэлһэн критическэ статьянууд республиканска ба аймагай газетэнүүдтэ толилогдоһон байхадань ВКП(б)-гэй айкомой бюро гү, али аймсоведэй гүйсэдком тэдээниие зүбшэн хэлсэдэггүй байгаа. ВКП(б)-гэй айком большевистскэ шүүмжэлэлдэ иимээр хандадаг байхадаа, тэрэ шүүмжэлэлые бодото дээрэнь хабшадаг байгаа.

«Улаан Оронго» колхозой малажалай имагта бэрхэтэй байдалда ороһоной тухай, тус колхозой хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд адуу малайнгаа үхэжэ байһаниие далдалха гэһэн хуули буса ябадал гарגаһанай тухай делегат нүхэр Вахрушев хэлэбэ. Мүн бэшэшье колхозуудта бодото дээрээ үгы малые тоосоон дээрэ нэмэжэ бэшэһэн ушарнууд байгаа гэжэ нүхэр Бахрушев хэлэбэ. Эдэ баримтанууд тухай коммунистнууд партиин айкомдо тэрэ доронь мэдээсэһэн байбашье, айком ямаршье хэмжээ абаагүй.

Айкомой тоосоото элидхэл тушаа конференциин 35 делегадуул үгэ хэлэбэ. Тэдэнэр бултадаа айкомой, тэрээнэй бюрогой ба секретарьнуудай хүдэлмэридэ байһан дутуу дунданууд ба алдуу эндүүнүүдые тон хүрсэар шүүмжэлжэ, аймагай ажахын зарим һалбаринуудай хангалтагүй байдалай шалтагаануудые элирхэйлбэ. Тэдэ шалтагаанууд болбол ажахын ба культурна байгуулалтые партиин айкомой буруу методээр хүтэлбэрилдэг дээрэһээ, партийно-политическэ хүдэлмэриин һулараһан дээрэһээ үндэһэтэй гарадаг.

—Партиин айком хадаа аймагай эмхи зургаануудай эхин парторганизацинуудай хүдэлмэриие заһан табиха гэжэ оройдоо оролдодоггүй, —гэжэ нүхэр Данцаранов хэлэбэ.— Аймагай эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда ямаршье политическэ хүдэлмэри ябуулагдадаггүй, зарим эмхи зургаануудта гурим журам сахигдадаггүй, ажалай жаяг заршам һулараһан, ажалшадай мэдүүлгэ ба гомодолнуудта хойрогоор хандаха ябадал гаргагдадаг.

Делегадууд нүхэд Братущенков, Танхасаев, Борисов ба бусад ВКП(б)-гэй айкомой ба аймгүйсэдкомой албан хойрог-канцелярска стильтэйгээр хүдэлмэрилдэг байһанай тухай хэлэбэ. Ажахые хүгжөөлтын шухалын шухала асуудалнуудаар айком ба аймгүйсэдком дэлгэрэнгы ехэ тогтоолнуудые гаргадаг, тодорхой хэмжээ-ябуулгануудые хараалдаг байһан аад, тэдэ тогтоолнууд ба хэмжээ-ябуулгануудые дүүргэдэггүй байгаа. Тусгаарлабал, хабарай тарилгада бэлэдхэхэ тухай хэмжээ-ябуулганууд хоёр һарын саада тээ хараалагдаһан болобошье, мүнөө хүрэтэр бэелүүлэгдээгүй. Малай үбэлжэлгые эмхидхэхэ талаар олон тогтоолнууд харгдаһан байбашье, тэдэн бултадаа шахуу сааһан дээрэ үлөө. Муу харууһалалга дээрэһээ боложо хэдэн олон колхозуудта адуу мал олоор үхэһэн байхадань аймгүйсэдкомшье, партиин айкомшье оперативна хэмжээ абанагүй. Ёһо тэды, албан хойрог, буруу методээр хүтэлбэрилхэ зуураа, өөһэдынгөө гаргаһан резолюцинуудта дууһан найдаха зуураа, ВКП(б)-гэй айком болбол колхозуудые хүтэлбэрилхэдэ эхин партийна организацинуудай үүргые дээшэлүүлхэ тухай, тэдээниие бэхижүүлхэ тухай багаар оролдодог байна.

Эхин партийна организацинуудта түшэглэдэггүй байһан туладаа, айком болбол али нэгэн кампаниие «урагшань түлхихын тулада» олон тоото түлөөлэгшэдые колхозуудта гаргадаг зантай байба. «Бидэнэр ажахын кампанинуудые үнгэргэхэ түлөөлэгшэд боложо колхозуудта ходо гаргагдадаг байһан туладаа манда даалгагдаһан гол уялгые— парторганизацинуудай секретарьнуудта инструктаж үгэхэ, партийна пропаганда ябуулха уялгануудые дүүргэхэ сүлөөгүй байдагбди»—гэжэ айкомой аппарадай хүдэлмэрилэгшэд нүхэд Шурыгина ба Михалев конференци дээрэ хэлэбэд.

Идеологическа хүдэлмэри һуладаһан тухай, партийна гэгээрэлые эмхидхэхэ хэрэгтэ партиин айкомой ёһо тэдыгээр хандадаг байһанай тухай олон делегадууд хэлэбэ. Хэдэн политһургуулинууд ба кружогуудта занятинууд тогтоогдомол саг соогоо үнгэргэгдэдэггүй, занятинуудай идейнэ хэмжээнь үшөөл хангалтагүй байха юм. Партиин айком пропагандистнуудай—һургуулинуудые хүтэлбэрилэгшэдэй хүдэлмэриие шалгадаггүй, тэдээнтэй семинарнуудые үнгэргэдэггүй, тэдээнэй мэргэжэлые дээшэлүүлхэ тухай оролдодоггүй байгаа.

Хүтэлбэрилхы кадрнуудые шэлэн олохо ба дэбжүүлхэ хэрэгтэ ВКП(б)-гэй айкомой буруугаар хандадаг байһанай тухай конференци дээрэ хэлэгдэбэ. Даалгагдаһан хэрэгые бүтээжэ шадахагүй, шалгагдаагүй хүдэлмэришэд харюусалгатай тушаалнуудта олон ушарнуудта дэбжүүлэгдэһэн байба. Зарим хүдэлмэрилэгшэдые һууринуудынь һэлгүүлэн табихада, тэдэн ябаһан лэ газартаа ажал хүдэлмэриие унагаадаг байба. Гэбэшье, партиин айком болбол тиимэ улдууДһаа сүлөөржэ, ургажа ябаа залуу кадрнуудта харгы гаргахын орондо, харин тэдэ хүдэлмэрилэгшэдые тон ехээр гамнадаг байба. Айком болбол гүрэнэй ба партийна жаяг заршамые шангаар сахиха үзэлөөр, хүдэлмэридэхи дутагдалнуудтаа эбсэшэгүйгөөр хандаха үзэлөөр, хүтэлбэрилхы кадрнуудые хүмүүжүүлдэггүй байба.

Тэрээнһээ байтагай партиин айком болбол зарим хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй партийна бэшэ зан абари гаргажа байһанай тухай мэдэжэ байбашье, хэмжээ абадаггүй байба. Жэшээлхэдэ, большевистскэ һэрэмжэеэ мохооһоной түлөө, гэмтэ этэгээдүүдтэй, тусгаарлабал спиртын заводой директор байһан Орловский гэгшэтэй холболдоһоной түлөө судья Халбаев ба прокурор Сандаков гэгшэд конференци дээрэ шанга шүүмжэлэлдэ оробо. Судья прокурор хоёр Орловскиин гарай бэлэгүүдые абадаг байгаад, тэрээнэй гэмтэ хэрэгүүдые «обёорон харахаяа» болишоһон байба. Айкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Санжимитыпов судья прокурор хоёрой Орловскитай холболдожо байһыень мэдэһэн мүртөө тэдээнтэй танил таланууд боложо байгаа хадаа ямаршье хэмжээ абаагүй һэн.

Конференци болбол ВКП(б)-гэй айкомой хүдэлмэриие хангалтагүй дээрэ тооложо, конференци дээрэ элирхэйлэгдэһэн дутагдалнуудые зайлуулха эрид хэмжээ абахые, ажахы ба культурын бүхы һалбаринуудые хүтэлбэрилхэ хэрэгээ үндэһөөрнь һайжаруулхые, партийно-эмхидхэлэй ба партийно-политическэ хүдэлмэриие дээшэлүүлхые айкомой шэнэ составһаа эрибэ.

Мүн зарим республиканска организацинуудай хүдэлмэридэхи дутагдалнууд конференци дээрэ шангаар шүүмжэлэгдэһэниие тэмдэглэхэ зэргэтэй. «Сельэлектрогой» республиканска контороор баригдадаг хүдөөгэй электростанцинуудай барилгын тон хангалтагүй шанартай байһаниие нүхэд Гольский ба Цыренжалов зүбөөр тэмдэглэбэ. Аймагай эдеэ хоолой комбинадай хүдэлмэриие республикын эдеэ хоолой промышленностиин Министерство хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилнэ гэжэ нүхэр Ботхолова хэлэбэ. Аймагай культурын Байшангай барилгые дүүргэхэдэ ба культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэриие заһан табихада республикын Министрнүүдэй Советэй дэргэдэхи культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай Управлени туһалха ёһотой гэжэ делегадууд зүбөөр тэмдэглэбэ.

Конференци болбол дэлгэрэнгы шиидхэбэри гаргажа, тэрээн соонь, аймагай ажахы ба культурые дам саашадань хүгжөөн дэбжээхэ, партийно-политическэ хүдэлмэриие дэлгэрүүлхэ талаар аймагай парторганизациин урда байгаа зорилгонууд тодорхойлогдобо.

* * *

Шэнээр һунгагдаһан айкомой түрүүшын пленум дээрэ ВКП(б)-гэй айкомой нэгэдэхи секретаряар нүхэр Д. Б. Цырендоржиев, айкомой секретарьнуудаар нүхэд Ф. А. Ткачев ба Е. А. Ботхолова һунгагдаба.

ЭРХИМ АГИТАТОР

Мухаршэбэрэй аймагай Сутайн сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхозой 3-дахи бригадын гэшүүдэй дунда тус колхозой гэшүүн коммунист нүхэр Ж. Дармаев агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна. Нүхэр Ж. Дармаев колхознигуудай дунда элдэб һонин номуудые ба газетын һонинуудые саг үргэлжэ уншадаг юм. Мүн баһа манай ороной тарян ажалай түрүүшүүлэй дүй дүршэлнүүд ба уласхоорондын байдал тухай хөөрэлдөөнүүдые хододоо үнгэргэнэ. Эгээл иимэһээ нүхэр Ж. Дармаевые колхозникууд хамагһаа хүндэтэйгээр тоолог.

Нүхэр Дармаев СССР-эй Верховно Советэй һунгалтануудта бэлэдхэлэй үеынхидэл мүнөөшье агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэриие эдэбхитэйгээр ябуулна.

★

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ленинэй орденто ПВЗ-гэй котельнэ цехын партбюрогой секретарь нүхэр Очиров (баруун гарһаа) 5 ба дээшэ нормонуудые дүүргэһэн стахановецууд-коммунистнууд Шапилов, Ринчинов, Кауров гэгшэдтэй ВКП(б)-гэй түүхын хураангы курсаар консультаци хэжэ байна.

В. Муллерай фото.

★ ★

Шэнэдхэн байгуулгын түсэб баталагдаба

Һаяхан РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет манай республикын столица—Улан-Удэ городые шэнэдхэн байгуулгын генеральна түсэб батална. Энэ түсэбэй ёһоор, ойрын 10—15 жэлэй турша дотор манай город танигдашагүй гоё һайхан болгогдохо байна. Жэшээлхэдэ, трамвайна лини татагдаха, централизованно водопровод байгуулагдаха, Советүүдэй гостиницаһаа эхилээд Мухинска улица хүрэтэр газар доогуур ябаха харгы (тоннель) баригдаха гэхэ мэтэ ехэнүүд хүдэлмэри хэгдэхээр тус түсэб соо хараалагдана.

Республикын хүдөө ажахые электрификацилга

Манай Бурят-Монголой республикын хүдөө ажахые электрификацилга жэл ерэхэ бүри үргэдэжэ байна.

Энэ оной эхинһээ хойшо Бичурын ба Куйтунска МТС-үүдтэ 28—28 киловатт хүсэтэй ТЭС-үүдэй барилганууд дүүргэгдэжэ, ашаглалгада оруулагдаба. Эдэ ТЭС-үүд хадаа МТС-үүдэй мастерскойнуудай станогуудые хүдэлгэхэһөө гадна, МТС-үүдэйнгээ хүдэлмэришэд ба албахаагшадай, дүтэ шадарай колхозуудай колхозникуудай гэр байрануудые гэрэлтүүлхэ байна.

Тэрэшэлэн республикын хэдэн колхозуудта колхозууд хоорондын ГЭС-үүд баригдажа байха юм. Жэшээлхэдэ, Мухаршэбэрэй аймагай Заган тосхондо, Прибайкальска аймагай Коменск тосхондо, Сэлэнгын аймагай Загустай нютагта, Баргажанай аймагай Улан нютагта ба Курумканай аймагай Сахули нютагта хэдэн арбаад киловатт хүсэтэй ГЭС-үүд баригдажа ба баригдахаар бэлэдхэлэй хүдэлмэри эрхилэгдэжэ байна.

Мүн Яруунын аймагай Үльдиргын сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ ба Бичурын аймагай Харланай сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхозуудта ТЭС-үүд баригдажа дүүргэгдэхэ дүтэлөө.

Дээрэхи колхозууд ба МТС-үүд байгша он соо электричествын галаар гэрэлтүүлэгдэхэһээ гадна, малажалай фермэнүүдтэхи хүшэр хүндэ хүдэлмэринүүд механизацилагдаха ба модо хюрөөдэхэ раманууд, тээрмэ болон молотилна пунктнууд хүдэлгэгдэхэ болоно.

Б. Юндунов.

Хүдөө ажахын шэнэ техникэ

Һаяхан Сэлэнгын ба Татауровска хүдөө ажахын механизаторска кадрнуудые бэлэдхэхэ һургуулинууд «ДТ»—54 гэжэ шэнэ маркын тракторнууд ба самоходно комбайнуудые абаба. Мүнөө тус һургуулинуудта 300 гаран хүн шэнэ машинануудые шудалжа байна.

Һаяар мүн энэ һургуулинуудта эхэнэрнүүдэй тусхай курс нээгдэхэнь. Эндэ һурагшад шэнэ маркын тракторнууд ба комбайнуудые шудалха юм.

Советскэ ба Хитадай акционернэ хоёр общество бии болгохо тухай СССР-эй ба Хитадай Арадай республикын хоорондо хэлсээнүүд баталагдаа

А) Нефтиин ба б) үнгэтэ металлнуудай талаар советско-хитадай холимол акционернэ хоёр общество бии болгохо тухай Хэлсээнүүд мартын 27-до Москвада баталагдаба. Советско-хитадай эдэ хоёр Общество хадаа тэгшэ эрхын үндэһэ һуури дээрэ байгуулагдаһан ба Хитадай национальна промышленностиие хүгжөөхэ, СССР-эй болон Хитадай Арадай Республикын хоорондо экономическа харилсаае бэхижүүлхэ ябадалда туһалха зорилготой байна.

Нефтиин талаар холимол Акционернэ Общество хадаа Хитадай Арадай Республикын Синьцзянска провинцида нефть ба газ бэдэрхэ, шэнжэлхэ ба үйлэдбэрилэн абаха, буйлуулха зорилготой. Үнгэтэ металлнуудай Общество мүн лэ Синьцзянска провинцида үнгэтэ металлнуудые бэдэрхэ, шэнжэлхэ ба үйлэдбэрилэн абаха зорилго табина.

Дурсагдаһан хоёр Обществын продукцинь СССР-эй ба Хитадай хоорондо тэн хахадаараа хубаагдаха байна. Обществонуудай бүхы гаргашанууд ба тэдэнэй олоһон ашаг олзонь Талануудай хоорондо тэгшээр хубаагдаха болоно.

Обществонуудые хүтэлбэрилгэ Талануудай түлөөлэгшэдөөр ээлжэлхэ гуримаар бэелүүлэгдэхэ.

Обществонуудай ажал-ябуулгын түрүүшын гурбан жэлдэ правленинүүдэй Түрүүлэгшэнэраар Хитадай талын түлөөлэгшэд, Түрүүлэгшэнэрэй орлогшодоор—Советскэ талын түлөөлэгшэд һунгагдаха. Генеральна директорнүүдынь советскэ гражданинуудһаа, тэдэнэй орлогшодынь Хитадай гражданинуудһаа томилогдохо гэжэ хэлсээнүүд соо заагдана. Саашанхи гурбан жэл бүридэ, нэгэ талын түлөөлэгшэдөөр түрүүшын гурбан жэлдэ эзэлэгдэжэ байһан тушаалнууд нүгөө талын түлөөлэгшэдөөр эзэлэгдэхэ.

Обществонуудай алба хаагшад советскэ ба хитадай гражданинуудһаа адли тоотойгоор томилогдохо. Тиихэдээ, бүхы ушарта тушаалнуудые ээлжээгээр эзэлхэ принцип сахигдаха.

Хэлсээн бүхэнэй хүсэндөө байха болзорынь—30 жэл.

Хэлсээнүүд хадаа хани барисаанай ба бүрин харилсан ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрбэ.

ССР Союзай Правительствын даалгабаряар—СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй Министр А. Я. Вышинский; Хитадай Арадай Республикын Арадай Центральна Правительствын даалгабаряар — Хитадай Арадай Республикаһаа СССР-тэ байгаа Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол Ван Цзян-сян хэлсээнүүдтэ гар табибад.

ТАСС.

ЗАЛУУ МЭРГЭЖЭЛТЭДЭЙ ҺАЙШААЛТА АЖАЛ

Манай Кяхтын аймагта хаа хаанаһаа залуу мэргэжэлтэд жэлһээ жэлдэ ерэжэл байдаг. Гансахан һүүлшын хоёр жэл соо 21 врачууд, 30 багшанар ерээ.

1948 оной һүүл багта медицинскэ институт дүүргэһэн дары врач Бутакова манай аймагта ерээ һэн. Сүхын больницада хүдэлмэрилжэ байха зуураа тэрэ болбол ажал дээрээ шэн габьяа харуулна. Үбшэнтэдэй бүхы эрилтэнүүдые энхэрэнгеэр хангадаг, тэдээндэ халуун анхаралтайгаар хандадаг дээрэһээ залуу врач ажалшадта ехээр хүндэлэгдэдэг. 1949 ондо нүхэр Бутакова БМАССР-эй Верховно Советэй Президиумэй грамотаар шагнагдаһан байна.

Тэрэшэлэн, залуу врачууд Белоголовская, Гусева гэгшэд һайнаар хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэртэ дүй дүршэлөөр баян врачууд Тышкилова, Салихова ба бусад ехэхэн туһаламжа үзүүлдэг юм.

Райздравай дэргэдэхи партийна организаци хадаа эрмэлзэлгэ зоригоор дүүрэн залуу мэргэжэлтэдые зүбөөр хүтэлбэрилнэ. Тэдээнэй байра байдал тушаа ехэхэн анхарал табина. Гадна залуу мэргэжэлтэд өөһэдынгөө политическэ мэдэрэлые үдэрһөө үдэртэ дээшэлүүлнэ. Тэдэнэр бултааран олониитын хүдэлмэридэ хабаадуулагданхай, ажалшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри элдэб асуудалнуудаар (лекци, элидхэл ба хөөрэлдөөнүүд) ябуулна.

Орехово-Зуевска педагогическа институт дүүргээд, манай республикада ажаллахаяа ерэһэн М. Торопова, А. Кротова ба Л. Рыбакова гэгшэд аймаг соо мэдээжэ болонхой. СССР-эй Верховно Советтэ һунгаха һунгалтануудта бэлэдхэлэй үедэ тэдэнэр агитаторнуудаар хүдэлмэрилөө. Агитационно хүдэлмэриингөө амжалтые бэхижүүлхын түлөө мүнөөшье тэмсэжэ байна. Биологиин багша Лидия Ивановна Рыбакова мичуринска наукые олониитын дунда нэбтэрүүлнэ.

Залуу мэргэжэлтэдэй нэгэн Н. Соболева хадаа ВЛКСМ-эй айкомой пленумдэ ба бюродо гэшүүнээр һунгагданхай. Ород хэлэ заадаг багша В. Лагунова политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ обществын гэшүүн болоһон байха юм.

Эдэ мэтын жэшээнүүдые үшөө олоор харуулжа болоно.

ВКП(б)-гэй айком хадаа эрдэм мэргэжэлээ, хүсэ шадалаа дүүрэнээр харуулха арга боломжонуудые тэдэндэ олгодог ба олгохын түлөө оролдодог байна.

С. Коновалов,
ВКП(б)-гэй Кяхтын айкомой секретарь.

БМАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

Республикын Верховно Советэй Президиум һаяхан болоһон заседани дээрээ Хоринин ажалшадай депутадуудай аймагай Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Ц. Жамьяновай элидхэл дуулаба. Аймсоведэй гүйсэдкомой хүтэлбэрилэгшэд аймагай зарим эмхи зургаануудай хүдэлмэридэ байһан ехэнүүд дутуу дунданууд тухайда ажалшадһаа ороһон мэдүүлгэнүүд ба гомодолнуудай политическа удха шанартай байһаниие мэдэрнэгүй гэжэ заседани тэмдэглэбэ.

Аймгүйсэдкомдо, мүн тэрэнэй таһагуудта ороһон гражданинуудай мэдүүлгэнүүд ба гомодолнуудые дансалалга болон бүридхэлгын хангалтагүй байһан дээрэһээ гражданинуудай зарим мэдүүлгэнүүд ба гомодолнуудай үгы болошоһон ушарнууд бии. Жэшээлхэдэ, гражданинууд Пластинин, Серебренников, Тимофеенко гэгшэдэй ба бусадай гомодолнууд хаягдашаһан байха юм.

1949 он дотор гүйсэдкомдо, мүн тэрэнэй таһагуудта ороһон 263 мэдүүлгэнүүд ба гомодолнуудай 25-ниинь правительствын тогтооһон болзорые эбдэлгэтэйгээр харагдаһан байгаа, 13 бэшэгүүд мүнөө хүрэтэр үзэгдөөгүй байха юм. Тэдэнэй дундаһаа: наһа бараһан эсэгынгэ түлөө үхибүүнэйнь абадаг пенсиин үгтэхэеэ болиһон тухай гражданка Филатовагай гомодол 1948 оной январь һараһаа хойшо; сомоной Советэй байрые заһабарилгада мүнгэн зөөри һомолхо тухай Ашаигын сомоной Советэй түрүүлэгшэ нүхэр Бояновай мэдүүлгэ 1949 оной майн 27-һоо хойшо; хогшол зөөри хубааха тухай гражданин Систковой мэдүүлгэ 1949 оной июниин 27-һоо хойшо харагдаадүй байба.

Аймагай Советэй гүйсэдком өөрынгөө таһагуудта гражданинуудай мэдүүлгэнүүд ба гомодолнуудые харалгые түргэдхэхэ хиналта табяагүй байгаа. Гүйсэдком болбол февралиин 15-да болоһон заседани дээрэ хэлхеэ холбооной аймагай контородо, Уполминзагта, аймпотребсоюзда ажалшадай мэдүүлгэнүүд ба гомодолнуудые хайшан гэжэ хаража үзэдэг байһан тухай асуудалые хараһан байха юм. Тиихэдээ эдэ эмхи зургаануудай хэһэн бүхы алдуу ба дутуунуудые элирүүлэнгүйгөөр, мэдүүлгэнүүд ба гомодолнуудай хайшан гэжэ харагдадаг байһаниие шэнжэлжэ шадаагүй байха юм. Абтаһан шиидхэбэринүүдынь тэдэ эмхи зургаануудта һара үнгэрһэн хойно эльгээгдэһэн байгаа. Мүн аймгүйсэдком болбол социальна тэдхэмжын ба аймагай финансынуудай таһагуудай хүдэлмэринүүд тухай тоосоонуудые дуулаад, тэдэндэ ороһон мэдүүлгэнүүд ба гомодолнуудые харалга тухайнь нэгэшье үгэ дурдаагүй.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Советэй Президиум болбол аймгүйсэдком ба тэрэнэй таһагуудта ороһон мэдүүлгэнүүд ба гомодолнуудые хаража үзэлгэдэ хайша хэрэгээр хандажа байһаниинь Хоринин ажалшадай депутадуудай аймагай Советэй гүйсэдкомдо зааба. Тиигээд ороһон мэдүүлгэнүүд ба гомодолнуудые дансалалга ба бүридхэлгые 1950 оной апрелиин 15 хүрэтэр гуримшуулхыень, тэрэшэлэн «Ажалшадай гомодолые хаража үзэхэ хэрэгэй дүрим тухай» ССР Союзай ЦИК-гэй 1935 оной декабриин 14-нэй тогтоолоор хараалагдаһан болзор соо хаража үзэхыень, мүн абтаһан шиидхэбэринүүдые гомодол баригшадта сагдарыдань дуулгажа байхыень, гражданинуудай мэдүүлгэнүүд ба гомодолнуудые хаража үзэхэ талаар аймгүйсэдкомой таһагуудай ба аймагай эмхи зургаануудай хүдэлмэридэ шанга хиналта тогтоохыень аймгүйсэдкомдо дурадхаба.

Энэ хүдэлмэриин байдал тухай таһагые даагшанар ба эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй элидхэлнүүдые гүйсэдкомой заседани дээрэ дуулажа байхыень, мэдүүлгэнүүд ба гомодолнуудые хаяһан гэмтэ нюурнуудые апрелиин 10 хүрэтэр элирүүлэн, тэдэнэрые харюусалгада хабаадуулхыень дурадхаһан байна.

Президиум болбол гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр, орлогшонор ба гэшүүдтэ хэрэгээр ерэгшэдтэй уулзаха үдэр ба час тогтоохыень, тэрэшэлэн гүйсэдкомуудай таһагуудые даагшанар ба аймагуудай эмхи зургаанууд болон предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар тус тогтоолые зүбшэн хэлсэхые аймсоведүүдэй гүйсэдкомуудта дурадхаба.

Президиум болбол 1950 оной июниин 1 хүрэтэр тогтоолой гүйсэдхэлые шалгаха ба тэрэнэй дүнгүүдые Хоринин ажалшадай депутадуудай аймагай Советэй гүйсэдкомой зүбшэн хэлсэлгэдэ табиха ябадал эмхидхэхыень Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь нүхэр В. Л. Островскаяда даалгаһан байна.

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ РЕСПУБЛИКА ДҮРБЭН ЖЭЛ СОО

Дайнай һүүлэй дүрбэн жэл соо ажахы болон культурынгаа хүгжэлтэдэ манай Бурят-Монголой республика ехэнүүд амжалтануудые туйлаа. Мүнөөдэр эдэ амжалтануудые харуулһан тоо ба баримтануудые толилходоо редакци болбол агитаторнууд ба пропагандистнуудта туһалха зорилготой.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

1946 он

Жэлэй түсэб 98 процент дүүргэгдээ. Олонхи предприятинуудай валова продукци 1945 онойхиһоо ехэ болобо, тиин тэрэнь «Бурмонголлес» трестдэ — 176 процент, Байкалгосрыбтрестдэ — 115 процент, мелькомбинадта — 113 процент, Галуута-нуурай рудоуправленидэ — 154 процент гэхэ мэтэ бэелүүлэгдээ.

1946 ондо шэнэ янзын промышленна продукци — сэмбэ, арһан гутал, сепараторнууд, морин сеялкэнууд ба модо хюреэдэхэ раманууд анха түрүүшынхеэ бүтээгдэбэ. Энэ жэлдэ шэнэ паровозууд һүүлэй табан жэлэйхиһээ үлүү олоноор бүтээн гаргагдаба.

Үргэн хэрэглэлэй эд товарнуудые бүтээн гаргалга ганцахан Союзна мэдэлтэй предприятинуудта 1945 онойхитой сасуулхада 3 дахин ургаһан байна.

* * *

1947 он

Валова продукци бүтээн гаргалга түсэб республикын бүхы промышленностьда 104 процент бэелүүлэгдээ.

1947 ондо промышленна продукци бүтээн гаргалга 1946 онойхидо орходоо 31 процент, дайнай урда тээхи 1940 онойхитой сасуулхада — 33 процент ехэ болоһон байна. Республикын хэдэн олон предприятинууд: мяха-консервын комбинат, «Маслопром» трест, һэеы дараха фабрика, «Металлоширпотреб» завод ба нютагай промышленностиин зарим бусад предприятинууд продукци гаргалгые 1940 онойхидо орходоо 2 дахин үлүү ехэ болгобо.

1948 он

Республикын бүхы промышленность 1948 ондо валова продукци гаргаха түсэбөө 109 процент дүүргээ.

1948 ондо промышленностиин валова продукци гаргалга 1947 онойхитой сасуулхада 20 процент, дайнай урда тээхи 1940 онойхитой сасуулхада 59 процент ехэ болоо.

Шухала түрэлэй промышленна продукци бүтээн гаргалга энэ жэлдэ иимэ хэмжээгээр ургаа гэбэл: нүүрһэ — 44 процент, паровозууд — 35 процент, шэл — 4 процент, тоһо — 17 процент, хыр — 15 процент болоно.

1949 он

Республикын бүхы промышленность 1949 ондо валова продукци гаргаха түсэбөө 105 процент дүүргээ.

1949 ондо валова продукци гаргалга 1948 онойхитой сасуулхада 101 процент, 1940 онойхитой сасуулхада 161 процент болобо.

Капитальна барилга

Дайнай һүүлэй табанжэлэй түрүүшын жэлдэ Селендумын мото-рэ-заһабарилгын завод, Кяхтын гуталай фабрика, Улан-Удын сэмбын фабрика ашаглагдажа эхилээ.

18 тепловой ба гидроэлектростанцинууд байгуулагдаһан ба ашаглалгада оруулагдаһан байна.

1948 ондо капитальна хүдэлмэринүүдэй хэмжээн 1947 онойхидо орходоо 13,2 процент ба 1949 ондо 1948 онойхидо орходоо 2 процент ургаһан байна.

Дайнай удаа тээхи табанжэлэй дүрбэн жэлэй турша дотор гүрэнэй предприятинууд, эмхи зургаанууд ба нютагай Соведүүд 75 мянга гаран квадратна метр гэр байрын талмайе ашаглалгада оруулаа. Энэ үе соо хүдөө нютагуудта 1155 шэнэ гэрнүүд бариг-даба.

СССР-эй Верховно Соведэй 2-дохи зарлалай болоһоор 4 жэл үнгэрбэ. Энэ үедэ большевигүүдэй партиин хүтэлбэри доро манай Эхэ орон социалистическэ байгуулалтада шэнэ илалтануудые туйлаба, дайнай удаа тээхи сталинска табанжэлые болзорһоонь урид дүүргэжэ байна.

Бүхы оронтойгоо хамта манай Бурят-Монголшье ехэ амжалтануудые туйлаа. Парти болон правительствын саг үргэлжын туһаламжа ба анхаралынь республикын промышленность, хүдөө ажахы ба культурын саашанхи дэбжэлтые хангаба. Республикын эдэ туйлалтанууд тухай доро толилогдоһон тоо баримтанууд гэршэлнэ.

ХҮДӨӨ АЖАХЫ

Дайнай удаа тээхи хүгжэлтын условинуудта республикын хүдөө ажахы өөрынгөө хүсые шэнээр харуулаа. Тэрэ хадаа дайнай хойшолонгуудые амжалтатайгаар дабаад, улам саашаа хэлбэришэгүйгөөр хүгжэнэ.

* * *

Малай тоо толгойн ургалта

Республикын хүдөө ажахын гол һалбари — малажал дэбжэн хүгжэжэ байна. Тэрэ хадаа урда урдын тан гасуурита жэлнүүдээр үүсхэгдэһэн бэрхэшээлнүүдые дабажа, үшөө 1947 ондо түрэл бүриин малаар ургалта туйлаба. 1948 ондо колхозуудта эбэртэ бодо малай тоо толгой 12,5 процент, хони ба ямаадай —14,3 процент, гахайнуудай — 121,4 процент ба моридой тоо толгой — 5,2 процент олошоһон байна. 1949 оной январиин 1-дэ байһантай сасуулбал 1950 оной январиин 1-дэ колхозуудта эбэртэ бодо малай тоо толгой — 14,5 процент, хони ба ямаадай — 22,1 процент, гахайнуудай — 62,9 процент, моридой— 8,8 процент ургаһан ба ехэ шубууд хоёр дахин олошоһон байна.

Малай тоо толгойн ургахатай хамта малажалай ашаг шэмэ үгэлгэнь дээшэлнэ. Үнгэрһэн жэлдэ гүрэндэ малажалай продукт тушааха хэмжээн дайнай урда тээхи 1940 оной хэмжээе нилээд ехээр үлүүлбэ.

Тарилгын талмайнууд ба полинуудай ургаса ехэ болоо

Республикын колхозууд, совхозууд ба МТС-үүд ВКП(б)-гэй ЦК-гэй февральска пленумэй түүхэтэ тогтоолые бэелүүлэн, тарилгын талмайнуудые саашадань үргэдхэхэ ба полинуудай ургасые дээшэлүүлхэ ябадал туйлана.

Республикын тарилгын ниитэ талмай 1945 онойхидо орходоо 54 мянган гектараар ехэ болоһон, энэ үе соо орооһото культурануудые тарилга 44 мянган гектараар ехэ болоһон байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ хүдөө ажахын ажалшад һайн ургаса туйлажа байна. Энээнэй ашаар колхозууд гүрэндэ таряа тушааха түсэбүүдээ болзорһоонь урид дүүргэдэг ба үлүүлэн дүүргэдэг болоо, өөһэдыгөө үрһөөр хангана, колхознигуудай ажалта үдэртэ таряа талха хубаана. Ажалта үдэртэ таряа хубаалгын хэмжээнь дайнай урда тээхи баян ургасата жэлнүүдэй хэмжээндэ дүтэ ошоо.

Машинно-тракторна станцинуудай хүдэлмэри

Республикын машинно-тракторна станцинууд өөһэдынгөө техническэ зэбсэгжэлгые жэлһээ жэлдэ дээшэлүүлнэ, тэдэнэр жэл бүридэ олон арбаад ба зуугаад шэнэ тракторнууд, комбайнууд, автомобильнууд ба хүдөө ажахын бусад машинануудые абана. Энэнь МТС-эй ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ ябадалда туһална.

Республикын машинно-тракторна станцинууд условно нэгэ трактораар газар элдүүрилгын дайнай урда тээхи хэмжээе үшөө 1948 ондо ахижа гараа. Тэдэнэр 1948 оной түсэбые 106,2 процент дүүргээ, 1949 ондо тракторна хүдэлмэринүүдые 1948 онойхидо орходоо 115 мянган гектар үлүү ехээр бэелүүлээ. 1949 ондо комбайнуудаар таряа хуряаха түсэб 118 процент дүүргэгдээ.

Колхозууд ба МТС-үүдые электрификацилга ба радиофикацилга

Дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ республикын колхозно тосхонуудые ба нютагуудые электричествотай ба радиотой болгохо хүдэлмэри үргэнөөр дэлгэрүүлэгдээ.

1950 оной январиин 1-нэй байдалаар, 100 колхозууд электричествотэй болонхой байба. 26 машинно-тракторна станцинуудта тракторнуудые заһабарилха үйлэдбэриин процессууд гүйсэдөөр электрифицировэлэгдэбэ.

Республика дотор хэдэн арбаад шэнэ радиоузелнууд байгуулагдаа. Хүдөө нютагуудта 21600 радиоточконууд табигдаба.

Культура ба элүүрые хамгаалга

Республикын ажалшадай культурна хэмжээнь жэлһээ жэлдэ дээшэлнэ.

1949—1950 оной һуралсалай жэлэй эхиндэ эхин, долоон жэлэй ба дунда һургуулинуудай һурагшадай тоонь үнгэрһэн жэлэйхиһээ 7 процент олошоһон байна. Бүгэдэниитын һуралсалда хабаадуулха түсэб 101 процент дүүргэгдээ.

Дээдэ һургуулинуудта студентнүүдэй тоо 1940 онойхитой сасуулхада 104 процент, техникумүүдтэ — 59 процент ургаһан байна.

1949 ондо эмнэлгын эмхи зургаануудай сеть 1940 онойхитой сасуулхада 150 процент, врачуудай тоо 1949 онойхидо ороходоо 67 процентээр олошороо.

Ажалшадай бэшэгүүдһээ

Колхозой зөөрине хээрын талада хэбтүүлнэ

Мухаршэбэрэй аймагай Сутайн сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхозой таряанажалай гурбадахи бригада аяар мүнөө хүрэтэр сенокосилкануудаа суглуулжа абангүй, хээрын талада хэбтүүлнэ. Тэдэнь шорой тооһондо дарагдажа, муудажа байха юм.

Колхозой энэ үнэтэ зөөрине хээрын талада хэбтүүлхэ гээшэ гэмтэ хэрэг мүн. Тиимэһээ түс колхозой правлени сенокосилкануудаа өнэ гэһээр суглуулжа, заһабарилха, нарин нигтаар халагалха хэмжээнүүдые абаха уялгатай.

Б. Цыремпилов.

Газетэнүүд удааруулагдана

Кяхтын аймагай Больше-Лугска сомоной «Красное знамя» колхоздо газетэнүүд ехээр удааруулагдажа хүргэгдэнэ. Заримдаа 7—8 хоногоор һаатуулагдана. Газетэнүүдые уншагшадтань түргэнөөр хүргэхэ хэмжээ абаха шухала.

А. Мангатханов.

Почтальон Цыбанов газетэнүүдые дутаана

Мухаршэбэрэй аймагай Сутайн сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхозой хоёрдохи бригадын колхознигууд жэлэй эхиндэ олон газетэнүүдые захиһан байна. Теэд захигшад тэрээнһээ хойшо мүнөө хүрэтэр оройдоо хэдэхэн газетэ абаһан байна. Энэ колхозой почтальон Дондок Цыбанов газетэнүүдые захигшадтань тараажа үгэнгүй, хаана хэнэ гээшэб?

И. Нимаев.

„Б. М. Үнэндэ" бэшэһэнэй һүүлээр

Агроном Хабалов зэмэеэ мэдэрбэ

«Бурят-Монголой Үнэн» газетын февралиин 21-нэй номерто толилогдоһон «Туһа хэхын орондо тойбо татана» гэжэ статья соо Закаменай аймагай Хамниин сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхоздо участково агрономоор томилогдоһон Т. Б. Хабаловай муугаар хүдэлмэрилдэг ба колхозой мори түлөөһэгүйгөөр унадаг тухай хэлэгдэһэн байгаа.

— Агроном Хабаловай хүдэлмэриин дутуу дундань статья соо тон зүбөөр бэшэгдэһэн байна. Хабаловай муу хүдэлмэри аймагай партийна конференци дээрэ хурсаар шүүмжэлэгдээ. Мүн Хабалов муугаар хүдэлмэрилһэндөө зэмэтэй байһанаа мэдэрбэ. Агроном Хабаловай хүдэлмэрине һайжаруулха хэмжээнүүд абтаа. Колхозой морине договорой ёһоор унадаг болохые Хабаловта дурадхагдаба, — гэжэ Закаменай аймагай гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Е. Янгутов манай редакцида мэдээсэбэ.

Литературна шүүмжэлэлые хүгжөөхын түлөө

Ц. ДАМДИНЖАПОВ, БМАССР-эй ССП-гэй харюусалгата секретарь

СССР-эй советскэ уранзохёолшодой Союзай XIII пленум болбол олонациональна советскэ литературын саашадаа ургалтын ба хүгжэлтын шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байна. СССР-эй ССП-гэй генеральна секретарь А. Фадеевэй хэһэн «Литературна шүүмжэлэлэй зорилгонууд тухай» илдхэл тус пленум дээрэ хурсаар зүбшэн хэлсэгдээ, юуб гэхэдэ, литературна шүүмжэлэл манай литературна ажабайдалай эгээл хоцоронги участок болоно.

Манай республикада литературна шүүмжэлэлэй ямар хэмжээндэ байһание тодорхойлхоһоо урда би республикын уранзохёолшодой үнгэрэгшэ жэл соо хэһэн хүдэлмэринүүд тухай хэдэн үгэ хэлэе.

ВКП(б)-гэй ЦК-гэй идеологическа асуудалнуудаар гаргаһан шиидхэбэринүүд олонациональна советскэ литературын саашанхи хүгжэлтын үндэһэн зорилгонуудые тодорхойлһон байха юм. Партиин шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ уранзохёолшодые элсүүлгэ, шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэлые большевистскэ ёһоор дэлгэрүүлгэ, республика соохи националистическэ ба космополитическэ этэгээдүүдтэ эсэргүүгээр ябуулагдаһан шанга тэмсэл, тэдэнние идейн талаар бута сохилго — эдэ бүгэдэ манай бурят-монголой советскэ литературын саашадаа ургаха талада тон таарамжатай эрхэ байдал бии болгожо үгөө.

1949 он шэнэ амжалтануудые асараа. Энэ жэлдэ Жамсо Тумуновай «Ноирһоо һэриһэн тала» гэжэ роман хэдэн дахин зүбшэн хэлсэгдэһэнэй һүүлээр хэблэгдэн гараа. Түс роман болбол манай литературадахи түрүүшын роман юм. Тэрэ хадаа гражданска дайнай үедэ Забайкальедахи ажалшадай тэмсэлые харуулна.

Үнгэрэгшэ жэлдэ Хоца Намсараевай «Эдиршүүл» гэжэ повесть, шэлэгдэмэл поэтическэ зохёолнууд, Н. Балданогой «Булагай эхиндэ» гэжэ пьеса, Ц. Галсановай шүлэгүүдэй сборник (ород хэлэн дээрэ) хэблэгдээ. «Агууехэ баатарнууд» гэжэ ном гаргагдаһан байна. «Байкал» гэжэ альманахын 2 ном бурят хэлэн дээрэ, 1 ном ород хэлэн дээрэ хэблэгдээ. Хэдэн һайн поэмэнүүд бэшэгдээ. Тэдэнэй тоодо Ж. Тумуновай хоёр хэлэн дээрэ хэблэгдэһэн «Вождь тухай поэмэ», Д. Мадасоной «Сэсэгтэ нуга дээрэ» гэжэ поэмэ, залуу поэт, Горькиин нэрэмжэтэ Московско литературна институдай студент — отличник Цыденжап Жимбиевэй «Баян нуга» гэһэн поэмэнүүд оролсоно.

Үнгэрһэн хугасаа соо удха ехэтэй, уранһайхан хэдэн олон шүлэгүүд центральна болон нютагай хэблэлнүүдтэ гараһан байха юм. Мэдээжэ поэдүүдэй, уранзохёолшодой хажуугаар шэнэ, бэлиг ехэтэй залуушуул ургажа гараа. Тэдэнэй тоодо, нэн түрүүндэ Жалсараев, Стенькин, Гунзынов, Бондаренко ба бусад оролсоно.

Нэгэ акттай пьесэнүүд, публицистическэ статьянууд, рассказууд, фельетонууд болон очеркнууд олоор бэшэгдөө. Уранзохёолшод хадаа мэхэшэд — ламанарые элирүүлхэ ябадалда эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байна.

Республикын уранзохёолшод мүнөө шэнэ, томо зохёолнуудые бэшэжэ байна.

Ородһоо бурят, бурядһаа ород хэлэнүүдтэ уранһайхан оршуулганууд олоор хэгдэдэг болоһон ушар манай литературын саашанхи ургалгада шухала түлхисэ үгэнэ. Үнгэрһэн хугасаа соо манай уранзохёолшодой хэдэн зохёолнууд Москвада хэблэгдээ. Москвада, Улан-Удэдэ, Иркутскда нилээд олон зохёолнууд ород хэлэн дээрэ хэблэгдэхэеэ байна.

Ородой классическа болон советскэ уранзохёолнууд олоороо оршуулагдана.

Дээрэ хэлэгдэһэн дээрэһээ харахада бурят-монголой советскэ литературын улам бүри ургэн хүгжэжэ байһаниинь элитэ. Энээнтэй хамта литературна шүүмжэлэл нэгэ бага урагшаа ябаа. Буржуазно-националистическэ, буржуазно-космополитическэ этэгээдүүдые бутара сохиһон ябадал манай идейно-творческо ажабайдалай ехэхэн амжалта мүн. Тэдэ зольбонуудтай тэмсэхэ зуураа, бидэнэр областной партийна организациин шэглүүлхы хүтэлбэрие хододоо абажа байгаабди.

БМАССР-эй уранзохёолшодой Союзаар бэлэдхэгдэжэ, хэблэгдэжэ гаргагдаһан «Советскэ идеологие хазагайруулха ябадалнуудтай тэмсэхэ» гэжэ материалнуудай сборник манай шүүмжэлэлэй ажабайдалдахи шухала зүйл болоо. Тэрэ хадаа идеологическа фронтын хүдэлмэрилэгшэдтэ ехэхэн туһаламжа үзүүлһэн байна.

Манай литераторнууд— критигүүдээр бэшэгдээд, центральна ба республиканска газетэнүүдтэ толилогдоһон мэдээжэ статьянууд мүн туһа үгөө гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Эдэ статьянуудые бэшэлгэдэ манай критигүүд М. Хамаганов, Я. Оршанский, Ц. Очиров ба бусад идэбхитэйгээр хабаадалсаа.

«Бурят-Монголой Үнэн» газетын хуудаһанууд дээрэ Ч. Цыдендамбаевай «Банзаровай лагван» гэжэ повесть үргэнөөр зүбшэгдэһэн байха юм. Хэдэн критигүүд энэ зохёолые али бүхы талаһаань сэгнэжэ үзөө.

«Мэдэгмаша» гэжэ оперо тухай Н. Балданогой, «Байкал» гэжэ альманахын ород хэлэн дээрэ гараһан ном тухай Н. Рыбкогой, Ж. Тумуновай «Байкал дээрэхи үглөөгүүр» тухай Ц. Очировай рецензинүүд зүбөөр бэшэгдээ. Батожапов Генинов хоёрой пьесые «Б. М. Үнэн» газетэ зүбөөр шүүмжэлээ. М. Хамагановай шүүмжэлхы ба литературые шэнжэлхы хэдэн статьянууд яһала һайнууд байна.

Литературна шүүмжэлэл болбол ажалшадые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ олонинтын хэрэг мүн. Гадна, литературна шүүмжэлэл хадаа литературые партийна хүтэлбэреэр хангаха формонуудай нэгэн болоно.

Гэбэшье, литературна шүүмжэлэл манайда мүнөө дээрээ ургалтынгаа эхин шатада байна гэжэ сэхэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Хэрбээ тэрээнэй ёһотоор хүгжэһэн байгаа һаань литературамнай бүри ехэ амжалта туйлаһан байха һэн.

Манайда идейнэ ба уранһайханайнгаа талаар ехэхэн дутагдалтай зохёолнууд үшөөл бии байһаар. Националистическэ ба космополитическэ этэгээдүүдэй хорото хэрэгүүдэй үлэгдэлнүүд эсэстээ хүрэтэр үшөөл усадхагдаадүй. Энээндэ Гришаев гэгшын Москваһаа радиогоор «Гэсэриадые» магтаһан ябадал гэршэ болоно. Нёдондо Чернинов сэхээр шүүмжэлэгдэһэн байгаа. Теэд тэрэ хадаа мүнөө болотор ямаршье тобшолол хээгүй.

Литературна шүүмжэлэл хадаа манай творческо ажабайдалай хуули болоодүй. Уранзохёолшодой организаци дотор хани харилсаатай байха гурим бии байһаар. Литераторнууд бээ бэеэ шүүмжэлнэгүй. Ж. Тумуновай романда рецензиин мүнөө болотор бэшэгдээгүй байһан ябадал хадаа дээрэ хэлэгдэгшые баталхаһаа гадна, БМАССР-эй уранзохёолшодой Союзай хүдэлмэриин ехэхэн дутагдалые гэршэлнэ. Х. Намсараевай «Эдиршүүл», Н. Балданогой «Булагай эхиндэ» ба бусад номууд мүн лэ рецензидэ ороодүй. Энээнэй шалтагынь юуб гэхэдэ, БМАССР-эй ССП болбол критигүүдые олоор хүмүүжүүлжэ ба нэгэдхэжэ шадаагүй.

Хэдэн олон рецензинүүд ехэхэн дутагдалнуудтай юм. Жэшээлхэдэ, 1949 ондо «Жаргал тухай үгэ» гэжэ сборник тушаа эхинһээ һүүл хүрэтэрөө хооһон магтаалаар дүүрэн рецензие нүхэр Молчанюк бэшэһэн байна. Бурят-Монголой гүрэнэй ород драмын театрын табиһан «Московский характер» гэжэ спектакль тухай Штеренберг Довятас хоёр рецензи бэшэһэн юм. Пьесын өөрынь ехэхэн дутагдалнууд тухай авторнууд юушье хэлээгүй. Гадна, рецензи соогоо ямар нэгэн удха дүүрэн тобшолол хээгүй байна. Эдэ авторнууд «Елбэрэй хатан», «Русалка» гэжэ оперонуудта, «Особняк в переулке» гэжэ спектакльда рецензинүүдые бэшэһэн байгаа. Тэдэ рецензинүүдынь баһал хүнгэхэнөөр, хооһон хубхай магтаалгаар, нэгэн адли формоор бэшэгдэһэн байха юм. Эдэ мэтын рецензинүүд творческо хүдэлмэрилэгшэдтэ ёһотой туһаламжа хүргэхэгүй байна.

Тинхэдэ, «Байкал» гэжэ альманахын бурят хэлэн дээрэ гараһан гурбан номууд тухай нүхэр Хадаловай рецензи болбол ехэнхидээ ямар зохёолой али ном соонь ороһыень тоолоһон тоосоон болшоһон байха юм.

Манай критик ба литературые шэнжэлэгшэ нүхэр Хамагановай шүүмжэлхы ажал-ябуулгада баһал дутагдалнууд бии. 1949 он соо нүхэр Хамаганов һүүлэй жэлнүүдтэ гараһан зохёолнуудта нэгэшье рецензи бэшээгүй. Тэрэнэй хэдэн статьянууд хооһон магтаалай удхатай байдаг. Гадна, «Бурят-Монголой литературын очеркнууд» гэжэ ном бэшэхэб гэжэ үни хадаа үгэеэ үгэһэн аад, нүхэр Хамаганов тэрээнээ дүүргэнэгүй.

НИИК болбол литературые шэнжэлхэ талаар хангалтагүйгөөр ажаллана. Пединститудай бурят монгол хэлэнэй ба литературын кафедра болон ород литературын кафедра ехэхэн хүсэтэй. Бертагаев, Амоголонов, Абрамов, Абашеев ба бусад багшанар литературна шүүмжэлэлые һайжаруулха ябадалда ямаршье туһаламжа үзүүлнэгүй.

Литературно-шүүмжэлхы ажабайдалдамнай творческо зүбшэн хэлсэлгэнүүд ехэхэн һуури эзэлдэг байна. Энэ талаар зарим нэгэн хүдэлмэри хэгдэнхэй. Һүүлэй үедэ хэдэн шэнэ зохёолнууд һонирхолтойгоор, принципиальнаар зүбшэн хэлсэгдээ. Гэбэшье, критигүүдые суглуулжа, литературна шүүмжэлэлэй шухала асуудалнуудые тэдэнэртэй хамта зүбшэн хэлсээгүй байһамнай гэмтэй. Иимэ дээрэһээ шүүмжэлэлэй хэрэг эмхидхэлгүйгөөр эрхилэгдэнэ. Энээнһээ

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта).

Фельетон

Суулгын „суута бүхэ“

Суулгын магазинай хэрэлсээ лээрэ һууһанаа һуг харайн бодожо, сортоотой нэгэ хүн баруулжаа шаглэбэ.

Бурят дэгэлэйнь нэхы хормой һалхинда һэхэгдэн, бараг янзын дурдан бэһэнэйнь сасагууд һэрбэлзэнэ. Энэ хүнэй араһаань харахада, һая хүлдэ орожо ябаһан хүүгэд мэтэ хоёр хүлөө һольбуулан, һөөм һөөмөөр хэмжэсэгээн, һөөргэ урагшаа гунхана.

— «Сагаалганайхиие» зүгөөргүй садашаба гүб гэһэмни, үшөөл хара мууса багадаа, һа! Нэгэл... Нэгэл юумэн дутаад байна» гэжэ зосоогоо бодоод, һогтуугаашье мартажархиһан янзатай мүнөөхи хүн яаруу саашаа талиниба...

Үдэшэ. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой зурыса һунаһан улицада нэгэ айлай гэр соонь ехэл шууяатай. Баггүй сухалтайгаар балашаха, хашхарха абяан дуулдана.

Тайга соо ганса гэрэй байгаа һаань баабгай барижа хаажархёо юм аа гү гэжэ һанамаар һэн. Теэд, энэмнай колхозой центр соо ха юм!

Иимэ шаг шууяанай дундаһаа «бү хүхи Батынхи! Хүзүүешь булга мушхажархихаб, шамай эшэгэншье гэжэ һананагүйб» гэһэн зэбүүрхэмэ һэнгэргүй хараал гэрһээ нэбтэ гарана.

Үглөөдэрынь элирхэдээ тэрэ шууяан шууяатай шууяан байба. Мангараар һаахалзажа, һайрхуу ехээр һаахалзажэ ябахадань, һүни болоһон хэрэг тухай Суулгын сельпогой түрүүлэгшэ Дондоковто хөөрүүлэе:

— «Сохилсохо наншалдаха болоо һаа Суулга соо хэн намайе хүсэхэб? Батын Дамбиие бажуужархигшамни юуншье бэшэ» —гэжэ «шамбай бухаеэ» гайхуулһан шэнги, нялуунаар энеэбхилэн өөртөө үндэр малгай үмдэхүүлэн һагад ташаагаа дарана.

Үнэниинь хэлэхэдэ, үнгэрэгшэ һүни «уһан гулам» болотороо уужархиһан, убайгүй Дондоков ямаршье гэмгүй байһан, колхозой комбайнер Дамби Батуевые ута түмэр нюдүүрээр хэды хэды угзаруулжархиһан байгаа.

Советскэ хүниие доромжолхо, сохихо иимэ эрхэ хэн тэрээндэ үгөө юм! «Һураһан юумэн һураар татуулхагүй, таниһан юумэн таһамаар татуулхагүй» гэжэ оньһон үгэ бии. Теэд, Рэгсэл Дондоков «сэржэм наншад» барингүй, сухал наншалдаа гаргангүй һуужа байжа тэсэдэггүй, сэхэм «биб» гэжэ һанажархиһан хүйхэр юм.

Дондоковой һураһан, таниһан энэ зэрлиг «мэргэжэлтэйнь» Мухаршэбэрэй аймагай прокурор нүхэр Павлов танилсаха бэзэ гэжэ найдагдана.

Ч. Намжилов.
Б. Дымбрылов.

***

Навигацида бэлэдхэл

Зүүн-Сибиринн гол мүрэнүүдэй пароходствын уһанзамайхид пристаньнүүдые навигацида бэлэдхэлээр социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ байна.

Селенгинскэ райуправлени навигацида бэлэдхэлээр муу бэшэ амжалта туйлажа байха юм. Эгээл ехэнүүд пристаньнүүдэй нэгэн болохо Сухэ-Баторын пристань хүндэ хүшэр хүдэлмэринүүдые механизацилгые ба заһабарииин хүдэлмэринүүдые түсэбөөр хараалагдаһанһаа һара хахадаар урид дүүргэөд, ашаануудые тушаан абалгада бэлэн болонхой.

Улан-Удын пристаниин коллектив техническэ эмхидхэлэй хүдэлмэриие һайнаар ябуулжа байна. Механизмуудые заһабарилга стахановска түсэб соо баталагдаһан графигһаа хэдэн үдэрөөр урид дүүргэгдэжэ ябана.

Мүнөө тус пристаниин хүтэлбэрилэгшэд кадрнуудайнгаа —ашаануудые тушаан абагшадай, таксировщигуудай ба механизаторнуудай мэргэжэлые дээшэлүүлхын зорилгоор занятинуудые үнгэргэлгэдэ сэхэхэн анхарал хандуулна.

Линейнэ пристаньнүүдые бэлэдхэлгээр ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдажа байна. Энэ хадаа гол мүрэнэй флодые дүүрэн хүсөөрнь ашаглаха ба пароходуудай, баржануудай зарим частьнуудай аян замда эблэрхэдэ, тэрэниие дары заһабарилха арга боломжонуудые олгоно. Ганзуринай, Мөөрөөшын, Селенгинскэ, Харланай причалнуудта талха ашаалха хүдэлмэринүүд механизацилагдажа байна. Улан-Удын пристаньда орооһоной кондициие шалгаха лабораторно пункт байгуулагдажа байна.

Иигэжэ, манай республикын уһанзамайхид ерэхэ навигациие гүйсэд һайн бэлэдхэлтэйгээр эхилжэ, арадай ажахыда хэрэглэгдэхэ ашаануудые саг болзор соонь хэрэгтэй газартань хүргэхын тула шангаар тэмсэжэ байха юм.

В. Плужников,
райуправлениин инженер.

Районой ажалшадай культурын гуламта

Пригороднэ районой культурын байшанда үдэшэ бүридэ хүн зон олон байдаг. Тэндэ уранһайханай кинофильмнүүд харуулагдадаг, зүжэг наадан, концертнүүд табигдадаг байна. Тэрэшэлэн политическэ, медицинскэ болон бусад темэнүүдээр лекцинүүд боложо байдаг юм.

Тус байшангай дэргэдэ уранһайханай самодеятельностиин кружок хүдэлмэрилнэ. Тэрээндэ Заудагай залуушуул эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Германо-советскэ хани барисаанай обществын гэшүүдэй тоо олошорно

БЕРЛИН, мартын 17. (ТАСС). Германска демократическа республикада германо-советскэ хани барисаанай обществын гэшүүдэй тоо олошорно. АДН агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Тюрингиин тус обществын 170.000 гэшүүд тоологдоно. Тэнлэ үйлэдбэриин 1600 ба нютагуудай 200 группанууд бии юм. Саксониидо германо-советскэ хани барисаанай общество мартын 20-до 239 мянга шахуу гэшүүдтэй байгаа. Тэдэнэр нютагуудай 320 ба үйлэдбэриин 2559 группануудта нэгэдэһэн байна.

Хитад-советскэ хани барисаанай обществын ажал-ябуулга

ПЕКИН. Синьхуа агентствын дамжуулһанай ёһоор, мүнөө 2 миллион гаран гэшүүдтэй хитад-советскэ хани барисаанай общество өөрынгөө ажал-ябуулгые улам үргэдхэнэ.

Тус общество бүхы орон дотороо ябаха бригадануудые эмхидхэбэ. Тэдэ бригадануудынь Советскэ Союзай амжалтануудые олон миллион хүнүүдтэ харуулха кинофильмнүүд, фото-зурагууд ба выставкэнүүдые абажа ябана.

Индонезиин холбоото штадуудай ба Голландиин правительствонууд Хитадай Арадай Центральна правительствые мэдэрбэ

ГААГА, мартын 27. (ТАСС). Мүнөөдэр голландска правительство ба Индонезиин холбоото штадуудай правительство Хитадай Арадай республикын арадай Центральна правительствые мэдэрбэ.

Голландска правительство хадаа Чан Кай-шиин булэгтэй холбоогоо таһалһан тухайгаа гоминдановска посолдо мүнөөдэр Гаагада мэдээсэбэ.

Чехословакида майн урда тээхи мүрысөөн эмхидхэгдэнэ

ПРАГА, мартын 21. (ТАСС). Гитлеровскэ Германиие советскэ арадай илаһан үдэр — 1950 оной майн 9-дэ, чехословацка ажалшад халаа Прагые советскэ героическа армиин сүлөөлһэнэй, бүхы Чехословакиие немецко-фашистска эзэмдэгшэдһээ сүлөөлхэ ябадалые дүүргэһэнэй табан жэлэй ойе тэрэшэлэн тэмдэглэхэ гэжэ байна. Республикын ажалшад энэ гайхамшагта түүхэтэ үдэрые ажалай шэнэ амжалтануудаар тэмдэглэхэнь.

Тус оронойпромышленна ехэ центрнүүдэй нэгэн — Мост городой булад хайлуулагшад ажалшадай уласхоорондын үдэр — майн 1-нэй ба героическа советскэ армяар Чехословакиин сүлөөлэгдэһэнэй табан жэлэй ойн үдэр — майн 9-нэй хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөөе эхилхэ гэһэн уряалтайгаар Чехословакиин бүхы хүдэлмэришэд ба ажалшадта хандаба.

Эб найрамдал хамгаалха комитедүүд байгуулагдана

ПХЕНЬЯН. Эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ зорюулагдаһан, ажалшадай ехэ суглаанууд Корейскэ Арадай-демократическа республика дотор боложо байна. Эб найрамдал хамгаалха комитедүүдые байгуулха тухай шиидхэбэри тэдэ суглаанууд дээрэ абтана.

Эб найрамдал хамгаалха тэмсэлые бүри хүсэтэй болгохо, ороноо амгалан ёһоор нэгэдүүлгэдэ бүхы хүсэеэ хандуулха, шэнэ дай үүдхэгшэдэй—американска империалистнуудай ба тэдэнэй урда-корейскэ агентурын — Ли Сын Ман гэгшын булэгэй, тэрэшэлэн Кореяын дотоодын хэрэгүүдтэ хамаархадаг ООН-эй корейскэ комисси гэлэгэй хорото һаваашалганиуудые эрид шууд элирүүлхэ гэжэ шиидэһэн тухайдаа суглаануудта хабаадагшад мэдүүлнэ.

Эб найрамдал хамгаалха нютагай комитедүүд Пхеньянай предприятинууд дээрэ, Канвон, хойто ба урда Хамген, хойто Пхеньян ба бусад провинцинуудай олон уезднүүдтэ байгуулагдаба.

Японско арадта Япониин компартиин ЦК-гэй хандалга

ТОКИО, мартын 27. (ТАСС). Японско арадта Япониин компартиин ЦК-гэй хандалгые «Акахата» газетэ толилоо. Ороной бүхы патриодуудай хабаадалгатайгаар национально - демократическа фронт байгуулхые тэрэ хандалга соогоо уряална.

Фронтын программань 18 пунктнуудһаа бүридэнэ гэбэл: эбэй түгэс договор түргэнөөр баталха ба тус ороной суверенитедэй бүрин һэргээн байгуулагдаһанай һүүлээр эзэмдэлгын сэрэгүүдые дары гаргаха; США, Англи, СССР ба Хитадай хоорондо эб найрамдалай пактын ба хитад-советскэ договорой үндэһэ һуури дээрэ эб найрамдалда дуратай оронуудай хани харилсаа байгуулжа, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ; энэл үндэһэ һуури дээрэ Япониин аюулгүй байха ябадал хангаха; Потсдамска, Каирска ба Ялтинска хэлсээнүүдтэй зохилдуулан территориальна асуудалнуудые зүбөөр шиидхэхэ; Япониие сэрэгэй база болголгодо эсэргүү ба сэрэгэй союзуудта хабаадалгадань эсэргүү тэмсэхэ; дай һүжэрөөлгэдэ шэглүүлэгдэһэн ябуулгануудые хорихо; промышленностиин жинрэй һалбаринуудые хизаарлангүйгөөр хүгжөөхэ; бүхы оронуудтай гадаадын худалдаа наймаае тэгшэ эрхэтэйгээр хэхэ ябадал дары һэргээхэ; японско промышленность ба хүдөө ажахые хамгаалха; эдеэ хоолоор импорт хэхэ ябадалда эсэргүүсэхэ; промышленностьда, финансуул ба гадаадын худалдаа наймаанда гадаадын капиталай эзэрхэлгые усадхаха; сэрэгэй шэнжэ шанартай бюджедтэ эсэргүүсэхэ; сэрэгэй хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилхэ ба зөөхэ ябадал хоримжолхо гэхэ мэтэ болоно.

Энэ үндэһэ һуури дээрэ элдэб янзын группануудые байгуулха ба тэдэниие бүхэяпонско национально-демократическа фронтдо нэгэдүүлхэ гэжэ Япониин патриодуудые уряална.

Итальянска таряашад ба батрагууд газарай түлөө тэмсэнэ

РИМ, мартын 28. (ТАСС). «Унита» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор Катандзаро провинциин олон мянгаад таряашад ба батрагууд мартын 27-до помещигүүдэй эдлүүригүй хооһон газарта гаража, тэндэ энээнэй урда тээ эхилһэн хабарай хахалалгын хүдэлмэриие шэнээр ябуулжа эхилбэ. Таряашад ба батрагууд харуул табиһан ба хахалһан полинуудые хаража хамгаална.

Деннисэй хэрэг тушаа США-гэй Верховно сүүдэй шиидхэбэри

ВАШИНГТОН, мартын 28. (ТАСС). Антиамериканска ажал-ябуулгые мүрдэхэ түлөөлэгшэдэй палатын комиссиие 1947 оной мартда «тоогоогүй» байһанай түлөө США-гэй компартиин секретарь Юджин Деннис тушаа гаргаһан приговорые үсэгэлдэр США-гэй Верховно сүүд дэмжэбэ. Сүүдэй гэшүүд Блек ба Франкфуртер гэгшэд энэ шиидхэбэридэ эсэргүү голосовалаа.

Вьетнамдахи дайнай ябуулганууд

ШАНХАЙ, мартын 27. (ТАСС). Вьетнамска информационно агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Вьетнамай демократическа республикын арми Ханойһоо баруун хойшо 200 мильдэ байдаг Лао-Кай провинциин Нам-Луок, Ба-Ланг ба Куон-Лунг гэжэ пунктнуудые эзэлбэ. Французска сэрэгүүдгэ хүсөөр элсүүлэгдэһэн 100 гаран солдадууд-вьетнамецууд демократическа хүсэнүүдэй тала руу ороо. Вьетнамска сэрэгүүд Бак-Нинь провинцидахи Фу-чон, Бао-ан ба Дуонг-лой гэжэ тосхонуудай дэргэдэ французска постнуудые бута сохибо.

Яруунa ошоһон харгы.
М. Миневэй фото.

Тобшо һонинууд

▲ **Эрхим огородник.** Мухаршэбэрэй аймагай Сагаан-Шулуутайн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой огородник Нима Будаев гурбадахи жэлээ удаа дараалан овощиин үндэр ургаса хуряаба. Мүнөө нүхэр Будаев огородой[illegible] газар дээрэ 500 ашаа на[illegible] шэбхэ гаргаад байна.

▲ **Хүндэтэ нэрээргэдэ хүртэбэ.** Бичурын аймгүйсэдком 1949 оной таряахуряалга ба гүрэндэ тушаалгын хүдэлмэринүүдтэ шалгараһан гүрүүшүүлдэ «аймагай эрхим комбайнер», «аймагай эрхим машинист» гэхэ мэтын нэрээргэнүүдые олгоо. Тэдэнэрэй дунда Бага-Куналейн МТС-эй комбайнер Федоров, «Коминтерн» колхозой машинист Санжиев ба бусад бии.

▲ **Барилгын модо бэлэдхэхэ бригаданууд.** Мүнөө үедэ Заиграйн аймагай колхозно барилгануудта модо бэлэдхэхэ 12 бригада хүдэлмэрилнэ. Эдэ бригаданууд эрхим шанартай модо бэлэдхэхэ уялгануудые абаад, тэрэнээ дүүргэжэ байна.

Туһаламжа үзүүлнэ

Социалистическэ Ажалай Ге[рой] Цыдып Бубеевэй тракторна бригада (Баргажанай МТС) тракто[р] заһабарилгынгаа хүдэлмэриие бо[л] зорһоонь урид дүүргэһэн байха [юм].

Мүнөө тус бригадынхид бусад бригадануудай заһабарилгын хү[дэлмэридэнь] нүхэдэй туһаламжа үзүүлжэ байна.

Е. Цыренов.

Литературна шүүмжэлэлые хүгжөөхын түлөө

(*Түгэсхэл*)

боложо республикын искусствонуудай эмхи зургаануудта драматургическа зохёолнуудые зүбшэн хэлсэлгэ доодо хэмжээдэ үнгэргэгдэнэ.

Хэлэгдэһэн дээрэһээ харахада, литературна шүүмжэлэл ба литературые шэнжэлэлтэ болбол советскэ литературна шүүмжэлэлэй урда манай партиин табиһан зорилгонуудһаа ехээр гээгдэһэн байна. Советскэ литературын хүгжэлтын ехэхэн хүсэн болохо литературна шүүмжэлэлдэ большевистскэ гурим байгуулжа, энэ шухалын шухала хэрэгые партийна ёһоор эрхилхэ саг тулаа. Литературна шүүмжэлэл болбол литературые партийна хүтэлбэреэр хангалгын нэгэн шухала зэбсэг мүн. Тиимэһээ большевистскэ парти тэрээндэ ехэхэн анхарал хандуулна. Партийна шүүмжэлэлэй зоригжуулхы жэшээнүүдтэ түшэглэн, манай литературна шүүмжэлэл болбол литературын партийна шанартай байлгын ленинскэ принципые бодото хэрэг дээрэ хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ зэргэтэй. Партийна гүн шанар ба идейнэ гүнзэгы удха хадаа литературна шүүмжэлэлэй урда табигдадаг түрүүшын эрилтэ мүн. Иимэ дээрэһээ большевизмын түүхые ба теориие гүнзэгыгөөр шудалха ба мэдэхэ гэшэ критигүүдэй тон шухала зорилго болоно.

Зарим критигүүдэй зүгһөө зохёолые уранһайханайнь талаар шэнжэлжэ, зохихо сэгнэлтэ хэдэггүй ябадалые эрид шууд буруушааха ёһотойбди. Манай критигүүд зохёолые уранһайханайнь талаар холодоо шэнжэлжэ, уранзохёолшодой бэшэхэ шадабаряа дээшэлүүлгэдэ саг ургэлжэ туһалжа байха уялгатай.

Критик гэшэ уранзохёолшодтол адли ажабайдалые бүхы талааарнь шэнжэн үзэхэ, социалистическэ реализмын арга методые гүнзэгыгөөр шудалха ёһотой. Литературна шүүмжэлэл дэлгэрүүлгэдэ уранзохёолшод өөһэдөө эдэбхитэйгээр хабаадаха зэргэтэй. Тиихэ зуураа, бэе бэедээ хани ёһоор хандаха ябадалтай хатуугаар тэмсэхэ ёһотой.

БМАССР-эй ССП болбол литературна шүүмжэлэлэй хэрэгые үндэһөөрнь һайжаруулха талаар тодорхой хэмжээ-ябуулгануудые хараалха, тэрээнээ бодотоор бэелүүлхэ зэргэтэй.

II.

Советскэ литературын таһаршагүй хубинь болохо хүүгэдэй литература хадаа коммунизмые эдэбхитэйгээр байгуулагшадые хүмүүжүүлхэ уряалтай.

Һүүлэй жэлнүүдэй туршада бурят-монголой хүүгэдэй литературада хэдэ хэдэн шэнэ зохёолнууд нэмэн орожо, эдир уншагшадта һайшаагдаа. Гадна советскэ уранзохёолшодой олон зохёолнууд оршуулагдажа, хэблэгдэн гараа.

Латинизированнэ алфавит дээрэ хэблэгдэһэн ба дайнай урда тээ ород алфавит дээрэ хэблэгдэһэн номууд тон хомор болошоо. Тиимэһээ Бурмонгиз энэ ушарые хараадаа абажа, шэнэ номуудые хэблэхэтэеэ хамта тэдэ хомор болошоһон номууд соохоо шэлэжэ, эрхимүүдыень дахин хэблэхэ тушаа анхарал хандуулха ёһотой. Мүн тэдэниие ород хэлэн дээрэ оршуулха, хэблэхэ шухала. Бурят-монгол уранзохёолшодой хүүгэдтэ зорюулжа бэшэһэн нэгэшье ном ород хэлэн дээрэ гараадүй байһаар.

Хүүгэдэй литературын талаар республикын уранзохёолшодой 1949 ондо хэһэн хүдэлмэри тон бага. Гэбэшье, урда жэлнүүдэйхитэй жэшэбэл бага зэргэ дэбжэлтэ хэгдээ. Жэлэй турша дотор хүүгэдэй арба шахам шэнэ ба оршуулагдаһан номууд хэблэгдэн гараһан, газетэнүүдтэ болон альманахнуудта хэдэн рассказууд толилогдоһон байна.

Бурят-монголой советскэ литературын үндэһэ һуури табигша Хоца Намсараев эдир уншагшадта дуратай ба тэдэнэртэ зорюулһан номуудые бэшэжэ, бусад уранзохёолшодто жэшээ харуулаг байха юм. Энээнтэй дашарамдуулан хэлэхэдэ, манай уранзохёолшод, тэрэ тоодо Цэдэн Галсанов, Жамсо Тумунов, Дольён Мадасон, Бато Базарон, Цокто Номтоев, Аполлон Шадаев ба бусад манай бишыхан гражданинуудта ехэхэн үритэй байна.

Үнгэрэгшэ жэлдэ хэблэгдэжэ гараһан хүүгэдэй номуудай зариманайнь тухай тон тобшохоноор хэлэе. «Эдиршүүл» гэжэ Хоца Намсараевай повесть ехэхэн бэлигтэй хурсаар бэшэгдэнхэй. Колхозой ниитын ажалда шэн зоригтойгоор хабаадажа байгаа эдир патриодуудай баатарлиг хэрэгүүд тус ном соо уран бэрхээр, үнэн зүбөөр харуулагданхай. «Залуу гварди» гэжэ ном тухай һургуулиин багша Тумуровай һурагшадтаа хөөрэһэн хөөрөөн тон хүсэтэйгөөр бэшэгдэнхэй. Повестиин гол герой Маладай Мадаевые үнэн сэхэ, ажалда дуратай, өөрынгөө хэрэгэй үнэн зүбтэ этигэдэг һурагша — комсомолец гэжэ харанабди. «Эдиршүүл» болбол хүмүүжүүлгын ехэхэн удхашанартай.

Хоца Намсараевай «Эжэл гурбан нүхэд» гэжэ зохёол һаяхан хэблэгдэн гараа. Энэ зохёол хадаа һонирхолтой ба уранһайханайнгаа талаар хүсэ ехэтэй зохёол мүн. Автор болбол һурагшын арюун ажал ба шэн зоригто хэрэг тухайнь хөөрэнэ. Советскэ эдир патриодой сэдьхэлэй байдал бэлигтэй шадамараар харуулагданхай. Гэбэшье, тус ном зарим нэгэн дутагдалтай. Юуб гэхэдэ һургуули, пионерскэ ба комсомольско организацинууд харуулагдангүй, талада үлэшоо.

Ж. Балданжабоной хүүгэдтэ зорюулан бэшэһэн рассказуудай «Түүдэгэй дэргэдэ», «Үдэрһөө үдэртэ» гэжэ сборнигууд 1949 ондо хэблэгдэн гараа. Хүүгэдэй литературадахи бэрхэтэй жанр гэжэ тоологдодог рассказуудые нүхэр Балданжабоной бэшэһэниинь һайшаалтай. Гэбэшье, тус рассказуудай дотор хэдэн олон ехэнүүд алдуу дутуунууд бии.

Хэдэн олон шухала темэнүүд манай бурят-монголой хүүгэдэй литературада ороодүй байһаар. Советскэ һургуулиин ажабайдал, идейно-хүмүүжүүлгын, һуралсалай-педагогическа процессүүд, багшанарай арюун һайхан ажал, пионерскэ ба комсомольско организацинуудай хүдэлмэри, советскэ һурагшын шэнэ шэнжэ түхэл гэхэ мэтын олон асуудалнууд хүүгэдэй манай литература дотор дэлгэрэнгыгээр, гүнзэгыгөөр харуулагдаагүй байһаар.

Иимэһээ бурят-монголой хүүгэдэй литература болбол мүнөөдэрэй эрилтэнүүдһээ тэсэшэгүйгөөр гээгдэжэ ябана. Энээнэй түлөө түбхын түрүүндэ БМАССР-эй ССП, мүн тэрэшэлэн Бурмонгиз, Минпрос ба ВЛКСМ-эй Обком зэмэтэй. Эдэнэр гүрэн түрын удхашанартай энэ угаа ехэ хэрэгые хамтын хүсөөр ябуулдаггүй байһаар.

Зорилго юуб гэбэл, бии байгаа дутуу дундануудаа ба ехэхэн гээгдэлээ ойрын сагта усадхаха ёһотойбди. Хүүгэдэй литературые хүгжөөлгын түрүүшын эрхэ нүхэсэл юуб гэбэл, хүүгэдэй литература хадаа научно-педагогическа үндэһэ һуури дээрэ эрхилэгдэхэ ба һуралсалай-хүмүүжүүлгын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ зорюулагдаха ёһотой гэһэн ВКП(б)-гэй ЦК-гэй заабаринуудые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ ябадал болоно.

Хүүгэдэй литературын идейнэ талаараа арюун сэбэр байхын түлөө эрид тэмсэл ябуулха ёһотойбди. Һонирхол ехэтэй болгохо гээд, хүүгэдэй литературын партийна шанарые эбдэхэ ябадал гарадаг. Тиимэһээ хүүгэдэй литературада идеягүй, политикагүй ябадал гаргаха али бүхы һэдэлгэнүүдтэй туйлай шангаар тэмсэхэ шухала. Хүүгэдэй литературын уранһайханай шанарые дээшэлүүлгэдэ онсо анхарал хандуулагдаха ёһотой.

Манай түрүү уранзохёолшод хүүгэд тээшэ, һургуули тээшэ эрнд эрьежэ, тэдээнэй эрилтэнүүдые дүүрэн хангахаар зохёолнуудые бэшэхэ зэргэтэй. Тэрээнэй хажуугаар хүүгэдтэ зорюулан бэшэдэг уранзохёолшодой кадрнуудые бэлэдхэхэ ба хүмүүжүүлхэ асуудалнуудта онсо анхарал хандуулха ёһотойбди. Энэ талаар һургуулиин, комсомольско, пионерскэ хүдэлмэрилэгшэдһөө ба бүхы интеллигенциһэ туһаламжа ба дэмжэлгэ хүлеэгдэнэ.

Һургуулиин наһа гүйсөөгүй ба бага наһанай һурагшадта зорюулһан зохёолнууд манайда тон хомор. Хүдөө нютагуудтахи, илангаяа бурят колхозуудтахи хүүгэд уншаха ном үгыдэнэ. Ород хэлэ үшөө мэдэхэгүй байһан багашуулда зорюулагдаһан номууд то[н] үсөөн. Энэ ушар хадаа б[...] ханууд хүүтэдтэ зорюулһан [...] хэдэн һайн зохёолнуудые б[эшэхэ] ябадал эринэ.

Шухала зорилгонуудай [...] ниинь юуб гэбэл, хүүтэдэй номуудые ородһоо бурят-монгол [хэлэн] дээрэ оршуулха ябадал болон[о]. Мүн тэрэшэлэн бурят-монгол уранзохёолшодой номуудые ор[од] хэлэн дээрэ оршуулжа, бишыхан ород уншагшадтай тани[лса]суулха хэрэгтэй.

Хүүгэдэй литературадахи шүү[мжэлэл] яашагүй һула. [...] мэһээ энэ шухала хэрэгые [...] жаруулан дэбжүүлхэ талаар [...] хэмжээ абаха ёһотойбди.

Республика дотор хүүгэдэй литературые хүгжөөхэ талаар б[...] нэй урда туйлай ехэ зорилгону[уд] табигдана. Республикын Мин[прос] болбол хүүгэдтэ зорюулагд[аһан] һайн зохёолнуудые бэшэлгэ[ын] конкурс соносхохо зэргэтэй.

Большевистскэ парти, совет[скэ] правительство болбол манай [...] ной залуу үетэниие хүмүүжүүл[хэ] хүсэтэ зэбсэг болохо хүүгэдэй литературые хүгжөөлгэдэ тон [...] анхарал хандуулна. Бидэнэр б[ол]бол бии бүхы хүсэ оролдол[го] гарган, бурят-монголой хүүг[эдэй] литературые гээгдэлһээнь гар[га]н хүгжөөжэ, парти болон гүр[энэй] анхарал оролдолгодо амж[алта]нуудаар харюусаха ёһотойбди.

* * *

Олонациональна советскэ [ли]тературын таһаршагүй хубинь [бо]һон бурят-монголой советскэ [ли]тература болбол манай пар[ти]... зүгһөө советскэ литературын [ур]да табиһан зорилгонуудые а[мжал]татайгаар дүүргэхэ байханьд[а] дамтай.

Харюусалгата редактор
Д. Д. ЛУБСАНОВ

РЕДАКЦИИН АДРЕС: Улан-Удэ, ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ Унэн), ТЕЛЕФОНУУД: отв. редактора—23; АТС—1-80, зам. отв. редактора—7-85; отв. секретаря 8-23; отделов партийной и комсомольской жизни, культуры и быта—4-52; пропаганды и агитации—7-85; сельского хозяйства, промышленности и транспорта—6-84; переводов—5-25; писем трудящихся и информации—6-84 (2 зв.); об'явлений 2-64 (2 зв.); Для междугородных переговоров—16.

Н—02266. Типография Управления полиграфии, издательства и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000.